

VIGRED
ŽENSKI LIST
LETO 1941
2

»VIGRED«, ženski list z Modno in Krojno ter Vzorčno prilogo. — Izhaja vsak mesec. — Naročnina znaša Din 30.—, z mesečno prilogo Din 60.—. Če se naroči 20 izvodov (brez priloge) pod enim naslovom, le Din 25.—. Za inozemstvo Din 37.—, s prilogo Din 69.—.

Izdaja konzorcij »Vigredi« (Vida Mašič) v Ljubljani, Pražakova 8. Uredništvo (odgovorna urednica Zora Poženel) in upravništvo Pražakova 8. Telef. št. 4034. Tiska Misijonska tiskarna v Grobljah. — Za tiskarno odgovarja A. Trontelj, C. M. Sklep uredništva 10. dan prejšnjega meseca. Rokopisov uredništvo ne vrača, nena-ročenih prispevkov ne honorira.

Rokopisi in vsi dopisi, ki se tičejo vsebine lista, naj se naslove na uredništvo, vsi dopisi glede priloge na upravo. Naročila, reklamacije in naročnino sprejema uprava »Vigredi«. Uredništvo in uprava: Pražakova, 8.

VSEBINA: Dr. Korošca ni več med nami. — Iz njegovega življenja. — Tihom čakam (M. S.). — Marija z Brezij - Mati slov. dekleta. — Misli ob dneh zimske pomoči (Fr. Z.). — Za kruhom in lučjo (Nadaljevanje). — Fantazija (A. Galetova). — Ko je zunaj sneg in mraz (Glinškov J.). — Prodana ljubezen rodne grude (Nadaljevanje). — Prehrana zdravega in bolnega človeka (Milica Sivec). — Deklica na tuje gre. — Doma in drugod. — Iz domačih krogov. — V naših domovih. — Za pridne roke. —

Vigred ima v zalogi in priporoča:

Mati vzgojiteljca	din 16	
Med pomladjo in poletjem	" 10	
Predavanja socialnega tečaja	" 10	
Materam	" 3	} Plačljive tudi v pisemskih znamkah
Kuhaj varčno in dobro II. zv.	" 4	
Praktični nasveti gospodinji	" 3	
Higiena žene	" 3	
Higiena hiše	" 3	
Zdravilne rastline	" 4	

Našim naročnicam in poverjenicam

Z velikim razumevanjem ste šle zopet na delo za svoj list. Malenkostni povišek naročnine ni nobene oplašil; saj pa je zato uprava voljna sprejemati naročnino v treh obrokih, ali po dogovoru, kjer so vpoštevanja vredne prilike, tudi še drugače. Za inozemstvo je naročnina din 40.— Naročnice enega kraja, ki se dogovore za skupen na-

slov in se jih zbere 20 skupaj, dobe Vigred po 25.— Naše poverjenice pa opozarjamo na lepe nagrade, ki so bile razpisane v 12. številanskega letnika. Pogoji za te nagrade je edino ta, da so naročnice res nove in da je celotna naročnina plačana do konca marca 1941. K veselemu delu želi mnogo uspeha

UREDNIŠTVO IN UPRAVA

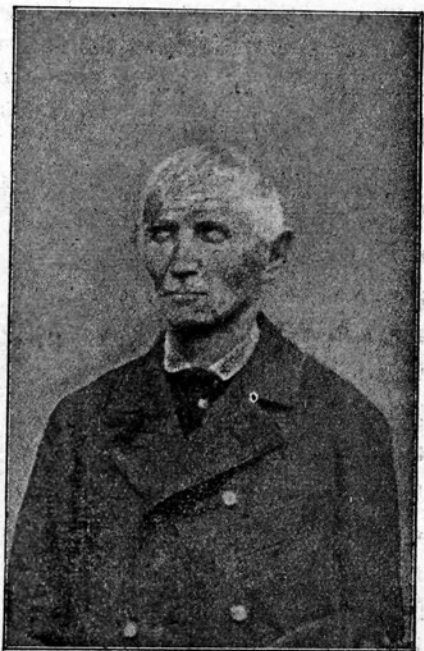
Dr. Korošca ni več med nami

Ko je prva letošnja številka Vigredi v tiskarni čakala na zadnjo izpopolnitev, je iz Beograda padla med nas neverjetna novica, da je v jutru 14. decembra 1940. nenadoma umrl voditelj slovenskega naroda, predsednik senata in prosvetni minister dr. Anton Korošec. Ker je bila kot božična številka že urejena in dotiskana, je mogla sprejeti le še njegovo sliko; zato se danes s skromnimi besedami oddolži njegovemu spominu, ki bo zlasti slovenskemu ženstvu ostal iz roda v rod v globoki hvaležnosti odkrit in svetel.

V trenutkih, ko ves svet razpaljajo strasti sovraštva in medsebojnega uničevanja, je dr. Korošec v naši domovini skrbel za pravilno razumevanje potrebe po miru in si je znal pridobiti razumevanje res povsod, da nas je obvaroval težke vojne šibe. Vse njegovo življenje je bilo posvečeno ideji miru, četudi je varovanje miru v javnosti na tihem ogrožalo osebni mir. Saj smo ga v tem oziru poznali vsi, da je delal, delal in samo in vsikdar delal: delo je bilo našemu voditelju življenje, miru in počitka ni poznal. Ko je odšel od nas, smo bili vsi prepričani, da je umrl največji sin slovenske matere, čigar nesebično, daljnovidno in od Previdnosti vodeno delo pomeni za slovenski narod blagoslovljeno usodo; da je bilo njegovo življenje sama ljubezen, žrtev, delo in odpuščanje; da blagoslov tega dela in njegov zgodovinski pomen mi sodobniki samo slutimo, prav pa ga bodo razumeli šele bodoči slovenski in jugoslovanski rodovi. V tem našem prepričanju so nas potrdili ne samo naši domači javni predstavniki, ampak tudi veliki državniki tujih držav, ki so ga v svojih osmrtnih izjavah imenovali največjega Slovenca, velikega Jugoslavana, velikega državnika sodobne Evrope in apostola evropskega miru. V nemih grozi smo obstali: kaj sedaj, ko ga ni več? Pa smo se spomnili njegovega velikega optimizma v vsakem še tako kočljivem položaju, njegove velike vere v božjo Previdnost, njegovega trdnega upanja v bodočnost slovenskega naroda, njegove velike, nesebične ljubezni, ki nam bodo v zgled in oporo, da delamo v smislu njegovih idej. Če nam je bil živ — voditelj, nam ostane — mrtev simbol naše bodočnosti in pri Bogu naš priprošnjik.

Iz njegovega življenja

Dr. Anton Korošec je bil rojen 12. maja 1872 v Biserjanah pri Sv. Juriju ob Ščavnici. Ljudsko šolo je obiskoval doma, gimnazijo v Ptuj in Mariboru. Nato je študiral bogoslovje v Mariboru in imel novo sveto mašo leta 1895. Kot kaplan je bil nastavljen na Sladki gori in v Marenbergu in potem za prefekta v dijaškem semenišču v Mariboru. 11. julija 1905 je promoviral za doktorja bogoslovja v Gradcu. Že v nižji gimnaziji je sodeloval pri dijaškem listu in

Dr. Korošecv oče

kot bogoslovec pri »Lipici«, listu bogoslovcev. Tedaj se je seznanil z dr. Krekom, s katerim je sodeloval za politično svobodo Slovencev do njegove smrti in potem prevzel njegovo dediščino in jo srečno usmeril, da je postala temelj jugoslovanske države. Kot predsednik Slovenske krščanske socialne zveze za Štajersko, ko se je ustanovila politična stranka »Slovenska kmečka zveza za Štajersko«, je pripravljaval z vsestranskim delom, da je ta stranka 1909. zmagala pri volitvah v štajerski deželni zbor. Dr. Korošec je bil tedaj izvoljen in je postal predsednik Slovenskega kluba v deželnem zboru.

Kot tak je zahteval združitev slovenskega dela Štajerske in Koroške z ostalimi jugoslovanskimi pokrajinami v eno upravno telo. Ko je postal tudi državni poslanec, je bil prav kmalu podpredsednik in predsednik delegacije. Hrvaška-slovenska zajednica je sklenila tesno sodelovanje s Čehi, saj se spominjamo dr. Krekovega in dr. Koroščevega dela med svetovno vojsko. Kot predsednik Jugoslovanskega kluba je 1917 v dunajskem parlamentu prebral »majsko deklaracijo«, ki je postala izhodišče velikega narodnega gibanja. Vršili so se veliki tabori, na katerih je govoril dr. Korošec. Največja narodna manifestacija je bila 23. in 24. marca 1918., ko je slovensko žentstvo izročilo 200.000 podpisov za majsko deklaracijo. Tudi Hrvatje in muslimani so na dr. Koroščevo pobudo sprejeli majsko deklaracijo. Ko se je 5. in 6. oktobra 1918. v Zagrebu ustanovilo Narodno Vijeće Slovencev, Hrvatov in Srbov, je bil za predsednika izvoljen dr. Korošec. 25. oktobra 1918. je odšel z drugimi politiki v Švico. Tam se je sešel s Pašičem in Trumbićem in je 4. novembra izročil zavezniškim vladam noto, naj priznajo Narodno Vijeće v Zagrebu kot novo vladu Jugoslovanov v avstrijski monarhiji. Iz Švice je odšel v Pariz, da bi izposloval priznanje nove jugoslovanske države. — 20. decembra 1918. je bila v Beogradu sestavljena prva vlada nove države; dr. Korošec je postal podpredsednik. 2. aprila 1919. je prevzel ministrstvo za prehrano in obnovo. 19. februarja 1920. je postal minister za promet. Že takrat je (v Vesničevi vladi) predložil avtonomistični načrt ustave, po katerem naj bi bila Slovenija samostojna pokrajina s slovenščino kot državni jezik. Pri volitvah 1923. je Slovenska ljudska stranka dobila od 26 mandatov 21; tako je mogel dr. Korošec poslej govoriti »v imenu slovenskega naroda«. Leta 1925. je bil dr. Korošec izvoljen tudi v Ljubljani ter je kmalu potem osnoval »klub narodnega sporazuma in seljačke demokracije«. 10. julija 1927. je sklenil volilni sporazum (blejski pakt) in je 1928. postal notranji minister. 27. julija 1928. je kot ministrski predsednik sestavil vladu četvorice (Vukičević, Davidović, Spaho, Korošec) in je ostal nadalje notranji

minister. 2. januarja 1929. je podal ostavko, nakar je bila 6. januarja 1929. razveljavljena vidovdanska ustava in razpuščena narodna skupščina. V novi (Živkovičevi) vladi je bil dr. Korošec minister za promet do 5. avgusta 1929.; takrat je prevzel ministrstvo za šume in rude. 28. septembra 1930. je izstopil iz vlade. V začetku leta 1931. je bil izvoljen za predsednika Glavne zadruške zveze in izbran za honorarnega profesorja za združništvo na kmetijski fakulteti beograjske univerze. V letu 1932. je bil objavljen program zahtev slovenskega naroda; dr. Korošec je moral v internacijo, kjer mu 21 mesecev ni bilo dovoljeno delati za slovenski narod. Ob tragični smrti kralja Aleksandra (9. okt. 1934.) je prišel na svobodo in začel s podvojenim delom za narod in

državo. 23. junija 1935. je postal na poziv kraljevskih namestnikov v novi vladi notranji minister. Tri in pol leta je ostal na tem odgovornem mestu. 1938. se je umaknil s tega mesta, pa kmalu postal predsednik senata. V tem času se je izvršil sporazum s Hrvati, ki ga je dr. Korošec z vso modrostjo in preudarnostjo pripravljaj z voditelji države. Ves čas pa ni opustil svojega programa za Slovenijo, katerega izvršitev se je zaradi viharnih časov v Evropi morala preložiti na poznejši čas. Ves čas pa je skrbel do vseh podrobnosti za svoj slovenski narod. Zopet pa je bila njegova navzočnost v vladi nujna. Junija 1940. je postal prosvetni minister, da usmeri najvažnejše tokove v pravo smer. In pri tem velikem delu ga je Vsemogočni poklical k sebi po plačilo.

Dr. Korošec boter zastave Kmečke zveze na Brezjah

(Uredništvo pozivlja in prosi vse naše žene in dekleta naj mu pošljejo poročila o svojih stikih z našim voditeljem, ki nam bodo omogočila čim izčrpnjšo razpravo »Dr. A. Korošec in slovenska žena«. Naše kulturne delavke so k temu posebno pozvane.)

Tiho čakam ...

(Slovensko dekle slovenskemu voditelju)

Tiho čakam, da se vrneš, oče ...
In premišljam ... Mlada zora
v zimska polja zlate luči siplje ;
v velikem spominu mojem živa bol utriplje.

Morda se še spomniš, oče:
V zlate brazde, ki pod Tvojo roko so
vzkalile,

luč poletna je v slapovih lila.
Stala mlada, vsa zavzeta sem ob Tebi:

»Daj no, oče, moje mlade upe vzemi,
da bo Tvoje delo z njimi posvečeno;
in ljubezen mlado, da bo srce zagrenjeno
moje v velikih hotenjih cilj iskalo.«

Blagoslov si dal mi in me vzel k sebi.
In odtlej sva z roko v roki
v brazde zlato setev plala.
Božja misel pa nekje nam je usodo tkala.

In zdaj čakam, da se vrneš, oče ...
Zunaj je topolom listje omrtvelo
preden v zimskem soncu zadnje je zbledelo.

Anka Salmič:

Dr. Antonu Korošču v spomin

Nad Tvojim grobom grenko je zaplakal
slovenski narod, o voditelj, oče naš.
Zaplakal, ker predobro ve in čuti,
kako težko prebolel bo ta grenki čas!

Kako boš spal v tej ozki, tesni, jami,
Ti mož velikih vzorov in idej?
Mar jok ljubečih Te nič več ne zdrami?
In brez slovesa si odšel prek večnih mej!

Le kdo vrzel izpolnil bo široko,
ki prazna in velika v nas zija?
Kdo narod svoj umel tako globoko
ljubiti, kot le Ti si ljubil ga?

Naj duh veliki Tvoj nad domovino bdi in
plava,
a Tebi sin slovenski: Slava! Slava! Slava!!

Mrtvemu očetu

V megleno zimsko jutro je udarilo:
tam v Belgradu je umrl nam oče —
Tako nenadno ... ? O, saj ni mogoče,
da nas oko ljubeče, več ne bo pozdravilo.

Pa pravijo, da na tem svetu je mogoče vse,
zato je tudi tragična novica,
ki je zajela nas, bilá resnica,
in slehernemu zajokalo je srce.

In sleherni se nehote je vprašal:
zakaj prav on in ne kateri drugi? —
sklonili smo glavé v prestrašni tugi,
ko v oporoki se poslednjič je oglasil:

»Moj narod, moji bratje, dobri, dragi,
nad nami že visijo temne sence,
a vedite, nikogar ni, ki strl bi Slovence,
saj smo na poti, ki nas vodi k zmagi!«

Naš oče, veš, s Teboj smo izgubili vse
najdražje,
a Tvojo oporoko bomo izvršili;
po poti, ki si jo začrtal Ti, bomo hodili,
Tvoj duh bo z nami, glej, in nam bo lažje...

Le zanj trpel si, zanj živel in delal,
življenje vse le zanj si žrtvoval.
Prek bojev si mu Ti krepko krmaril,
v viharjih mu na čelu vedno stal!

Pozval Te tiho Kristus Kralj — je k sebi:
»Služabnik zvesti pridi! Čas je že!«
Da za velika, plemenita dela,
v raju srečnem zdaj poplača Te!

Zdaj v domovini spiš, v tihi jami,
po delu zdaj počiva Ti telo.
A duh Tvoj, večno živel bo med nami!
Spomin na Te zbledel nikdar ne bo!

Marija z Brezij — Mati slovenskega dekleta!

Vsakemu dekletu je še v spominu tako lepi tabor deklet na Brezjah. Zbrana je bila dekliška četa okrog svoje Matere. Kako zapupne prošnje je sprejemala tedaj Marija. Odprlo se je tedaj dekliško srce in se razodelo Mariji. Da, k njej je bil klic vsake. Ona nas razume, ona tolaži, ona osrčuje, da zmagujemo nad slabostmi, ki nas hočejo zajeti. Marija, kadar gledam tvoj mili obraz, občutim, da si edina, ki razumeš našo bedo in da si edina, ki pomagaš.

Ob pogledu na milostno podobo Marijino vztrepeto srce. Takoj si pridobljen. Tako te prevzame, da moraš na kolena. Pred njeno podobo človek zaupno moli, izjoka bolečino. Pri Tebi, Mati, vsaka bol izgine. Tedaj se porodi želja, ostati vedno pri njej, svoji vzornici. Ker pa to ni mogoče, bi radi, da gre Marija z nami. Vsaj spomin nanjo bi radi imeli. Zakaj ob njej je dekleta zopet to, kar Bog hoče od nje. Ob Mariji postane velika, kot je ona sama. Dekle postane ob Mariji plemkinja. Pogled na Marijino po-

dobu ji da novo moč. Zato vsaka rada vzame kakšen spominček na ljubljeno brezjansko Marijo. T'ha želja mnogih deklet je, da bi bilo vedno tako lepo, kot je ob Mariji na Brezjah. Zato rada poroma večkrat tja.

S kako veselimi čustvi je marsikatero dekletu pozdravilo Marijino podobo, ko se je podala z Brezij skozi naše prijazne vasi, mimo travnikov in polj, ki jih je blagoslavljal na kongresu Kristusa Kralja. Kjer je potovala ta slika, si je vsakdo zaželel, da bi pri njem ostala. Ta želja vsake se danes lahko uresniči. Vodstvo Marijinih družb je založilo sliko Marije Pomagaj z Brezij v večjem formatu, z željo, naj bi zakraljevala v vsaki hiši. Posebno dekleta se je bodo z veseljem oklenila. K njej se bo zatekala kot otrok k svoji materi. Njej izročila sama sebe, da ne bo omahnila pod bremenom slabosti. Milina, s katero nas motri Marija na sliki, vsakega prevzame. Nehote človek napravi sklep, tvoj sem, o Mati in tvoj hočem biti.

Francka Zupančič:

Misli ob dneh zimske pomoči

NASIČEVATI LAČNE.

»Daj nam danes naš vsakdanji kruh,« — med sedmerimi prošnjami očenaša morda najobupnejša človeška prošnja.

In v tem »danes«, komaj izrečenem, trepeče vsa razdrobljivost našega mesa, ki prosi za svoje materialne potrebe. Često se čudimo, zakaj ostaja nebo gluho napram toliki bedi. In potem klonimo glavo, kajti to je prva Adamova obsodba. Če bi že našlo človeštvo pripravljen topel kruhek ob bistrem vinčku, bi bila to seveda cesta izgubljenega paradiza. Toda dokler ne bo kruha in dela za vsakega, bo morala skrbeti družba za preživljanje lačnih. Zavest, da so tudi taki, ki si ne morejo nasititi lakote, peče človeka, ki ima le še količkaj človeškega usmiljenja.

Pređen se izpremeni glad v izgrede, punte, ropanje ali bratomorstvo, dajmo, če nas kdo prosi kruha, ne da bi se posvetovali z našim želodcem in našim mošnjičkom, dajmo, dajajmo! Četrta očenaševa prošnja k nebe-

škemu Očetu naj ne postane in ne bo le sebična prošnja otrokom zemlje.

NAPAJATI ŽEJNE.

Požirek vode, kozarček vina, skodelica mleka, so bila okrepčila davnim potnikom, ki so trkali na prijateljske duri.

Aperitivi, šampanjec in razne druge alkoholne pijače, pa so »okrepčila« modernih izletnikov, ki pijejo brez potrebe.

Danes daje življenje vročino na vseh cestah in povzroča žejo vsem ustnam. Mnogo jih je, ki pijejo brez žeje zato, da so še bolj žejni, drugi pijejo, da bi pozabili, drugi zopet, da bi spali in kdo celo, da bi umrl...

Vseposod se pije in ob vsaki uri. In vendar nikdar ni bilo ljudstvo bolj žejno kot danes. Pije se in napiva vsakemu idealu, vsakemu prijateljstvu in vse se potaplja tako v vinu in šampanjcu...

In ker je svet bogatejši raznih pijač kakor žita, bodimo prepričani, da je Tantalova muka samo legendarna. In ker je kruh

sad truda in dela, dočim je voda dar vsakega ogla, boš vedno našla studenec tvojim večerom...

Toda vse vemo, da se bolj mrje žeje kakor lakote.

SPREJEMATI POPOTNIKE.

Ne pusti me, kakor zrak mimo tvojih vrat! Ne bodi zame le spomin! Bojim se bližajoče se noči in trudna sem. Spati pa pravijo, da je za eno noč umreti. Toda zadoščal bo tvoj glas, da oddalji moj trud in izza zavetišča, ki mi ga boš dala, se bo porodil še nov up.

Vedi torej, četudi so stroji in motorji ustavili ritem življenja, je bilo to moje življenje neuspešno iskanje in beganje za dnevom, ki mi vedno ubeži. In sedaj se pričinja romanje dat, krajev, imen in... domotožja mimo mojih duševnih oči.

Odpri duri! Tvoj dom naj mi nudi nočnejši večer sen, ker mrjem utrujenosti!

Ne vprašaj me, odkod prihajam, kam grem! Ne poznajo vse ceste iste bolesi. Nimajo vsa srca iste rane. Sprejmi me! — Naj vstopim! Čuli bova tam zunaj v nočnem vetru korak potnikov, ki ne počijejo nikoli, ker se jim nobena vrata ne odpro in nobeno srce ne vžge.

Jan Plestenjak:

ZA KRUHOM IN LUČJO *(Nadaljevanje.)*

V koči je bilo živo in Tinci se je zazdelo, da so bile župnikove besede preglasne, slišali so jih nekateri, ki so stali v veži in pili stoje.

»In pa gozdovi!« je nadaljeval župnik in si lomil prste in gledal predse: »Spremenili se bodo v nekaj letih v goličave, ki bodo prazne, kot so že prazne te, ki jih vsak dan vidite.«

Tinca se je začudila, goličave so se ji zdele tako lepe.

»Drva, to so ves naš zaslužek,« tako se izgovarjajo naši kmetje. Sekajo in sekajo, ne vidijo pa, kako krvave njihovi gozdovi in kako globoke rane zijajo v tako lepih predelih.

Pa še o zaslužku govore! Pomislite! S težavo spehajo nekaj metrov drv v grape, s težavo spet iz grap na cesto.

Jutri odidem dalje. Ponesem v stari moji culici cvetko tvoje gostoljubne prijaznosti. Ne pusti me mimo tvojih dur!

OBLAČITI NAGE.

Vsi pridemo nagi na svet, in ob naših zibelkah sedi siva žena skrb in njena sestra krivičnost.

Otroci, pričakovani kakor vladarji kraljestva ljubezni, sprejeti kakor zmagovalci, sladkonazvani, ljubeče zazibani, za vsak usmev blagoslovljeni.

In otroci, ki pridejo na svet v mrzlih, praznih domovih. Otroci nepričakovani, ne v zibelkah in ne v srcih, s smehljajem v nedolžnem obrazu, ki mu pa nihče ne odgovarja. Tem mora družba, ki jim postaja dovilja in mati, popraviti nepravico, ki jih je zadela že v zibelki in dati ljubezni, ki je v praznem domu niso prejeli. Potem kasneje na cestah življenja razdeljuje nepravico plašče in kožuščke in odkriva goloto vetru in mrazu. Toda mnogi so oblečeni v hinavščino in odeti v sramoto.

In ti so morda resnično nagi, ki potrebujejo milosrčnosti — tvoje in moje.

(Dalje prihodnjič.)

Komaj dva sežnja jih nalože na voziček; če mislijo priti v Ljubljano, morajo vpreči svojo živino že ob dveh ponoči. Za zaslužkom!«

Tinca je mislila in mislila, v loških hribih tega ni poznala in ni vedela, da delajo drugod drugače. Stana je pa župniku pri-trjevala.

»Težavna je pot in težavno se pricinca, primotowili žival do mesta, potem pa tava po mestu s svojim gospodarjem, ki išče kupca včasih prav do popoldanskih ur. Izkupček je strašansko velik in sedaj, sedaj je treba počitka. Gospodična učiteljica, nikar se ne čudite! Stana to ve, tudi okušala je že! Po dobrem zaslužku je treba v gostilno in tam so vsi zgovorni, bolj ko danes in beseda dá besedo, polič zamenja polič; prvi utolaži žejo, drugi razpali kri, tretji pa že po-

divja in je treba gasiti in je treba miriti, za vse pa je ukazano vino. Tako je, gospodična učiteljica, vzgojiteljica, če bi lahko pripomnil.«

Župnik se je razgrel, še na vino je pozabil, le z očmi je ošvignil gručo, ki jih je napajal Tine in z njimi pel:

»Daj mi še, daj mi še
samo ljubico, ljubico,
potlej grem, potlej grem v svojo
kajbico ...

Farju cerkev, nam gostilno!« je zarjul, župnik pa je vstal, vstopil se je predenj in ga vprašal po angleško, kaj želi. Molčal je, vprašal ga je po francosko in po rusko in je molčal.

»Amerikansko seme, spregovori? Božjast pošastna!« se je opotekel na eno oko slepi Lovriček in mu zažugal s pestjo, Tine se je pa davil in ni mogel izjecljati niti ene besede.

»Stana, plačal bi!« je na pol velel župnik, Tinca pa je skoraj zajokala.

»Kuš!« je zarjul Tine pred kočo, ko se je skoro valil v globel. Tinca, Stana in župnik so pa ostali in skozi okno gledali, kako so se po goličavi, kjer so bili nekdanj pragozdovi svobodnih kmetov, prekopicali sužnji ameriških dolarjev.

Stani je bilo nerodno, Tinca je bila zbegana, župnik se je smejal, župan pa zmaheval z glavo: »O, saj ga bo minilo. Pri nas še studenci usahnejo, pa se vendar za vo do ne kregamo!«

»To je res! Jaz zase imam vendar pomi-
sleke!«

»Vi?«

»Da, jaz in gospodična Tinca tudi!«

Župnik se je ustavil in oči so mu zago-
rele.

»Res?«

»Res! In če hočete, vam tudi vse po-
vem. Že več tednov se ponavljajo v vasi stvari, ki bi jih vi ne smeli prezreti. Nisem odavduh, da bi to raznašal, ampak nehati se mora. Pred vašimi očmi se godi in vi molčite, gospod župan, ki imate oblast, jaz pa samo duše pasem!« Župnik je postal strog in kosti v rokah so mu zapokale.

»Gospod župnik!« je hitel vzklíkati žu-
pan, pa mu je prestregel stavec, popravlja-
joč si svoj duhovniški ovratnik.

»Nič župnik! Jaz sem samo človek, toda tak, ki nisem še lagal in lagati nočem! Ko-
liko časa se bo še klatil vaš sorodnik Tine
in kradel čas, čast in denar tej soseski in
koliko časa bo vaše oko še mižalo, ko imate
predpise, a!« Župnik je škripal z zobmi,
vsaj s kočniki, spredaj jih ni imel več, sti-
skal je pesti in dušil ga je kašelj.

»Gospod župnik!« je zajecal župan in se
opotekel.

»Nič!« je zarenčal župnik in si s suho ro-
ko obrisal pot. »Prešuštniki, razbojniki.
ki žene preteplate, se z drugimi pajdašite,
svoje otroke prodajate, da vas v nesreči
preklinjajo, vi si upate gospodariti? Vi?
Poklekните na vašo sveto zemljo in jo po-
ljubite, saj je niste vredni! V besedah in de-
janjih ste jo že prokleli, izdajalec svoje
zemlje, svojega jezika in svoje matere, ki
vas je sram slovenskega imena.«

»Gospod župnik!« je hotel zagroziti žu-
pan, stisnil je pest, pa jo umaknil.

»V vaši občini je gnoj!« je zakrilil žu-
pan, obstal in oči so mu bile mirne. »Po-
vejte mi, gospod župan, kako se počutite
doma, povejte mi gospod župan, zakaj ta-
vate ponoči od hiše do hiše, povejte mi go-
spod župan, zakaj ste spodili deklo na Do-
benovo, odgovorite mi, kako se boste zago-
varjali pred okrajnim sodiščem za grehe,
ki vas jih je obtožil vaš svetovalec? A?«

Župan je molčal, le škripal je, nazadnje
je pa vse izgoltal.

»Vi veste?«

»Vem.«

Tinca se je tresla in si dušila solze, ni
si pa upala ne naprej ne nazaj.

»Tako, gospod župan, zdaj pa lahko noč!
Z Bogom!« Župnik mu je obrnil hrbet, Tin-
ca pa je obstala. Na svojem obrazu je ob-
čutila le sršenasto oster pogled, ki je vrtal
do mozga.

»Vidite, tako obračunavam z ljudmi, in
ali sedaj razumete mojo pridigo o napuhu?«
je spraševal župnik, Tinca ga pa ni razu-
mela.

»Ponoči ne tavajte okoli! Tako vam po-
vem!« se je poslovil in se zavil v pelerino
in odkrevsal proti samotni hiši. Pred cer-
kvijo, kjer so v živo skalo vsekani grobovi
in kjer stoje romarske lipe, so skovikale so-
ve tisto noč kar venomer in slišal jih je
župnik in slišala jih je Stana.

Tinci je bilo nekaj ur vse to tako čudno, da jo je glava bolela in da ni mogla zaspati. Župnik ji ni šel iz glave in še manj župan.

»Stare račune morata imeti!« je pomislila in zdaj je šele razumela, zakaj je županja zmerom žalostna.

»Dobro primite fanta, šola in cerkev mu smrdita!« je potožila že drugi dan in se obračala na vse strani; najbrž se je bala, da bā je ne videl mož. »Veste, on je tako čuden, na seje hodi v Ljubljano in se je čisto spremenil. Cerkev mu je deveta brigala!« Skoro zajokala je potem, pa s povešeno glavo odkrevsala proti svojemu domu, ki je bil zanemarjen in je streha rebra kazala.

Noč je bila hladna, v lesenem stropu so dolblji črvi, veter je zdaj pa zdaj pretipal šipe, da je bilo Tinco strah.

Po vasi je odmevala pijana pesem, hreščala je harmonika, vmes se je pretegnil vrisk, ki pa ni bil podoben človeškim glasovom. Tinca je pogledala na uro; bila je že tri zjutraj. In vendar ni bāla zaspana.

Pesem se je bližala šoli, tudi kvante je že razločno slišala. Najglasnejši je bil Amerikanec Tine.

»Mi smo mi,
vi ste pa naše smeti!«

se je drl in pritrjevali so mu pijani glasovi in kričali v temo.

»Gospodična Tinca, pogledat sem prišel, kako je pri vas!« je zaslišala pod oknom, nato pa trkanje. »Tinca, Tinca, presladka Tinca, odpri vendar, sladkega vinčka mi boš skuhala in tudi sama ga pupcala in boš rdeča lička imela, Tinca! Županu te bom zatožil, mojemu stricu, Tinca. Odpri mi, in te bom pohvalil.« Zakrohotal se je pod oknom in zakrohotali so se tudi njegovi spremljevalci.

»Župniku bi odprla, čeprav je star in tenak ko vrbova šiba! Vinček imam s seboj, klobase in belega kruhka. Nisi ga še jedla v Zarečju, nak!«

Tinca si je vrgla odejo čez obraz, skrčila telo, ki je drhtelo od jeze in strahu.

»Spi!« je zagodrnjal spremljevalec.

»Jo bom že prebudil!« se je ustil Tine in zbijal po oknu.

»Prekljo mi daj, France!«

»Pa res! Pa res!« so se pijano režali spremljevalci. Tinca pa je že težko dihala pod odejo. Vse misli so ji bile mrtve, še na pomagaj ni mogla zavpiti.

Šipa je zazvenela, drobci so popadali na tla in dolga preklja se je jela zaletavati v Tinčino posteljo.

»Tinca, Tinca, nič se ne boj!« se je hihital Tine, ostali so pa svetili pod oknom.

»Dregni, dregni v tiste gosposke kosti!« se je razčeperil pijanec.

Tinco je zbolelo in še bolj se je skrčila in se stisnila pod odejo.

»Zbudi se že no, težko že čakamo in zebe nas! Vsaj vino bi nam skuhala!« se je prilizoval Tine in iznova dregal s prekljo v posteljo. Tinco je tedaj zadel v glavo. Kar pobliskalo se ji je pred očmi in sama ni vedela, kdaj je zarjula: »Zverine! Ljudje, na pomoč!« Glas se ji je tako čudno tresel, da je še Tinetu omahnila roka in je spustil prekljo, le spremljevalci so se glasno zažezali.

»Za božjo voljo, Tine! To je pa že odveč! Devet fara se že zgraža nad teboj; glavar me je pozval na odgovor, s sodnijo mi groze, ne vem kaj mi še vse obetajo, zdaj pa še to! Dol!« je zagodrnjal župan. Suknjič mu je za silo visel na plečih in čevljev ni utegnil zavezati.

»Ali ti Projeva dekla ni dala spati, a? In sedaj mi boš ti, grešnik garjavi, še pridigal? Domov se zgubi in se ženi spovej, dekleta pa pusti nam fantom!« se je razvnel Tine, govoril glasno, da ga je slišala tudi Tinca. Pijanci so se spogledali in se razkapljali, ostala sta le Tine in župan.

»Lepéga hudiča si zopet ošpičil!« je zamomljal župan.

»Bom že plačal!« se je bahavo razčeperil Amerikanec in zacingljal z denarjem.

»No, no, le ne tako visoko!«

»Saj lahko, ti pa ne moreš, z občinskim denarjem bi si vsak razbojnik pomagal!« ga je oščipnil Tine, župan pa je obmolknil, potem pa zaškrtal.

»Pa je grozil, da me bo županu zatožil!« je Tinca pomislila in kakor je bila zbegana in preplašena in zraven še razjarjena, se je nasmehnila ob tej misli, da bi jo zatožil. »O ti pijanec, brezglavi!« je siknila pod odejo.

»Pamet, pamet!« je naročal župan, Tine pa je odgovarjal: »Prav si povedal, ampak malo kasno si se domislil nauka, tretja ura je že proč. Projeva dekla te je že sita!«

»Molči! Žal ti bo!«

»Prav, naj bo obema!«

»Tine! Poslušaj!«

»Nič ne slišim!« se je dušal Tine in se odmotovilil izpred šole, župan pa je stal ko pribit in mikalo ga je, da bi poklical Tinco in ji razložil, da on ni bil med razbojniki.

IX.

BOŽJI MLINI ...

Tinca je bila tiste dni nekam utrujena, skoro bolehnna. Župan ji je takrat takoj tisti

Tine je pa vse tiste dni popival in z njim so popivali vsi fantje, dekleline so se jim pridružile in še očance je zmotilo.

Županja je jokala, župan je tiho klel in jezno udarjal s težkimi čevlji. Možakar, ki ga je oblast poslala, je pa brskal po knjigah in papirjih in pisal in pisal, računal in zdaj pa zdaj kaj vprašal.

Tiste dni je župan zgubil vso oblast in nič več ga ni bilo na vas.

Tine je županovo sramoto še bolj zalival in obrekovalcem, opravlјivcem in županovim sovražnikom še pomagal.

»Zadnje dolarje je izmenjal!« se je veselil odstavlјeni župan in težko čakal dneva, ko bo Tinetove baharije žalosten pogreb.

*Dr. Korošec
na obisku
na rojstnem
domu s
sorodniki in
prijatelji*

dan dal popraviti okno in kupil je šipe tudi za druga okna, ki so bila zamašena s cunjami.

»Saj veste, kaj so taki bahači. Denar ga tišči, denar!« je moledoval, Tinca je pa molčala. Župnik ji je naročil, naj bo z njim previdna in naj rajši molči. Povedal ji je tudi, da sta se župan in Tine sprla zaradi Projeve dekline in da oblastniku občine nekam slabo kaže. Pri denarju so zmotnjave! Oblasti že vedo! Žena je vsa iz sebe. Za grunt se boji in babe venomer hodijo v hišo tožariti, da jih je mož nadlegoval, da še dekel ne pusti v miru in da še otroci niso varni pred njim. Tinci se je zastudil in tudi zasmilil.

»Napuh, napuh! Ta te tepe!« je tarnala žena in jokala na gruntarskih razvalinah.

Na vas je legal mrak in z njiv so se vračali kmetje s težko obloženimi vozmi. Zanje so se že smejale na obzorju in se razgledovale po jesenskih, že na zimo zaudarjajočih goličavah, jasah, praznih njivah in v skrbi zavitih hišah.

Iz dimnikov se je kadilo in iz vež je dišalo po večerji: po močniku, krompirju, in v hlevih se je oglasala živina, spominjajoča hlapce in dekline, da je čas poklasti.

Gospodinje so bile vse zaskrbljene, gospodarji so molčali, pred hišami so ležali kupi repe in korenja.

»Le kje pa spet tiči Tone?« je zarenčal Bajželj in se oziral, kje bi zagledal sina.

»Se že spet klati s tistim Amerikancem,« je zamomljaj, žena je bila pa tiho; vedela je, da že vse popoldne popiva pri Topolaku.

»Kje se pa spet vlači Jaka?« se je dušal sosed.

»Jo je pa tudi z Amerikancem ucvrl!« je siknil Bajželj in dobro se mu je zdelo, da je tudi sosedov sin v Tinetovi družini.

»Čisto skvaril bo naše fante in zdaj so že dekleta začela noreti za njim!« je šlo po vasi, Tine se pa zato še zmenil ni. Le namsehnil se je in siknil skozi zlate zobe.

»Bedaki, saj še živeti ne znajo! Kako pa naj bi tudi znali? Siromaki! Nikoli še niso videli več sveta, nego ga obsega njihov grunt. Jaz bi jih že naučil, kaj se pravi po amerikansko živeti!«

Zmerom je objestno koračil po vasi in gosposko odzdravljaj vaščanom, ki so bili zamazani, nekateri celo raztrgani.

O Tinetovem bogastvu so krožile po vasi in okoliških hribovskih bajtah kar cele bajke in zato so gostilničarji drug drugemu zavidali, če je Tine s svojo družbo gostilne menjaval.

Gruntarjem je še posebno rad nagajal. Kadar je bilo največ dela, je izvabil sinove, tudi hčere, speljal je tudi žejnega očanca, matere in otroci so se pa ubijali po njivah in po melinah. Pri belem dnevu se je pijana družba vlačila po vasi, dražila dekleta in pohujševala staro in mlado, matere pa spravljala v prezgodnji grob.

Tisto popoldne in tisti večer so sedeli pri Topolaku in Tine je ukazoval ko turjaški grof, naročal, točil, da je teklo od miz. Kozarce je metal ob stene in jih sproti plačeval, vsi pijanci so ga pa hvalili.

»To je pa čisto po amerikansko!« se je prilizoval Jaka.

»To je tudi po amerikansko!« se je zakrohotal Tine in zлил priliznjencu liter vina za vrat. Jaka se je le malo nakremžil, rekel pa ni nič, ker se ni hotel zameriti Tinetu, tako dobremu gostitelju. Vsa družba je bušnila v smeh.

»Temu bodo pa dolarji kmalu skopneli!« je menil Dolinar, ki je pred leti tudi prišel z dolarji z Amerike, pa si je kupil grunt in denar varno naložil.

»Meni se zdi, da gredo h koncu!« je dodal njega sosed. Bila sta v mestu po opravkih

in sta se prišla le za hip okrepčat, sedla sta k mizi pri peči in gledala in poslušala, ko je družba rjovela, zdaj se smejala, se silila z vinom in ga polivala.

»Še stradal ga bo!« je šepnil Dolinar, zmajeval z glavo, vstal, za njim tudi sosed.

»V Ameriki je bil, pa se je prav tak teppec pripeljal nazaj, kakršen je tja romal!« se je zarežal Tine in treščil liter ob tla.

»Po amerikansko je treba!« se je spet hlinil Jaka, pomežikoval in se zalival z vinom.

»Jaka, le stisni ga, zdaj ti teko urice!« si je mislil, pil in se silil, čeprav so se mu stene preobračale pred očmi.

»Tončka, štefan vina!« Tine ni več vpil, ampak rjul in vrgel gostilničarki v kroglico zmečkan stotak.

(Dalje prihodnjič.)

Ana Galetova:

FANTAZIJA

Spet sneži...

Kakor mehke, mlade mačice
se bele mi dobrikajo snežinke,
ko se drsajo ob oknu
v mrak.

Sem brez luči.

Tema poje.

V pesmi pa si ti.

Danes prav narahlo čutim,
da bom šla.

Šla bom iz teh bolnih senc
v tople, nepregledne luči
in iz luči v Luč.

Gledala sem te v oči.

Nočem videti nič več.

Kdor je srečen, lahko gre.

Ko bi smela, bi šla zdaj.

Le ob domu bi obstala tvojem,
da pobožala bi zasneženi prag.
Šla potem bi skozi belj metež
z razprostrtima rokama
in z zaprtimi očmi
vse do konca, ki ga ni.

O, kako lepo je takrat,
ko sneži!

Ko je zunaj sneg in mraz

Že oktobra ali vsaj v začetku novembra meseca ležejo na zemljo mrzle zimske megle. Le okoli poldne jih prodro sončni žarki. Začno se dnevi, ko postane pusto tudi okoli čebelnjaka. Čebele se umaknejo v panje, življenje v njih skoro preneha, kot da bi družine zaspale. To mirovanje bodo prekinili sončni žarki najbrž šele po Svečnici, če je čebelar pred zimo oskrbel družine s potrebno in primerno hrano, ki je za dobro prezimovanje čebel največje važnosti. Kdor tega ni storil, bo kmalu imel v panjih namesto mirnega ždenja trdno spanje, ki ga ne bo moglo prekiniti niti toplo februarско sonce.

Jeseni smo povedali, kako dopolni čebelar zalogo s sladkorjem. Letos za čebele ni bilo sladkorja, ali boljše, sladkor je bil, le vagonov ni bilo, da bi ga pripeljali v Slovenijo, zato so morali mnogi čebelarji svoje čebele krmiti v hladnem vremenu z veliko težavo in uporabo vseh mogočih pripomočkov. Kdor ni mogel nakrmiti pred zimo, bo moral to storiti spomladi, če mu le družine čez zimo ne bodo padle.

Od jesenskih dni, ko zamrje narava, pa do časa, ko se že zbudi novo življenje, so čebele brez dela, sede v panju in sicer le v spodnjem delu (plodišču) ter le prav malo izletavajo ob toplih dneh. Bolj ko nastopa zima, bolj se družijo v gruče. Bolj ko je močna družina, večjo kepo napravi v sredi panja pod rešetko, ki je čez zimo pokrita, da ne gre toplota v gornji del panja, ki je prazen. Hrano nanosijo okoli tega svojega gnezda kot pravimo ter se polagoma umire. Ko pritisne pravi mraz, se stisnejo prav tesno druga ob drugo, v sredo pa vzamejo matico. Čebele se same grejejo, v sredini kepe je tudi v najhujšem mrazu nad 20° C, zato ni nevarnosti, da bi čebele zmrznile, če imajo dovolj hrane, katero polagoma uživajo ter s tem tvorijo potrebno toploto. S tem pa ni rečeno, da bi bilo umestno pustiti čebele kar izpostavljene mrazu. Pravi čebelar panje pred zimo toplo odene s časopisnim papirjem, slamnatimi blazinami ali pa tudi kar z otavo ali s slamo. Najboljša odeja je vsekakor iz papirja, le dovolj debela mora biti. Na desko med mediščem

in plodiščem je treba položiti vsaj 10 pol časopisnega papirja, najmanj toliko pol pa ga pritisniti zadaj na spodnje okence, da je panj čimbolj zaprt, da ne gre toplota iz njega. Pozabiti ne smemo, da bolj ko je mrzlo, več hrane čebele porabijo, da stvorijo za obstanek potrebno toploto.

Če moremo, panje tudi od zunanje strani odenemo na primeren način, žrela pa zastavimo s kovinskimi zapahi, da ne more v panj miš ali kaka druga manjša žival, ki bi čebele vznemirjala.

Ako čebelar vsa ta dela opravi v redu, more z mirno vestjo zapreti vrata čebelnjaka do prvega toplega pomladnega dne, ko čebele v novem letu prvič izlete.

V tem času čebele ne potrebujejo nege, prav je le, da čebelar od časa do časa od zunaj pogleda, ali se ni priplazila kaka žival, ki brez slabega namena vznemirja družine v panjih. Take živali so vse naše manjše ptice žuškojede, posebno senice in detli, ki radi pohrustajo rejeno čebelo. Ko se navadijo na čebelnjak, pa sproti poberejo mrtve čebele, ki leže pred čebelnjakom, če teh ni, rade trkajo na panjeve stene in s tem družino vznemirjajo. Ko se le pokaže čebela na žrelu panja, da bi odpodila kalilca miru, že ji zdrobi ostri kljun ptice prsni koš. Ni toliko škode na čebelah, ki jih pozobljejo take ptice, več trpe ostale čebele v panju, ker se razburjajo v najhujši zimi in zauživajo hrano čez potrebo. Čezmerno zaužita hrana namreč rada ustvari v panju t. zv. grižo čebel, ko čebele ponesnažijo z blatom panj in satje. Ta bolezen pa utegne čebelne družine močno oslabiti, če ne ugonobiti.

Na miši mora biti čebelar posebno pozoren. Ako so žrela le malo razjedena, se splazi v panj majhna poljska miška, grize satje, pije med in hrusta čebele ter s tem dela tak nemir v panju, da spomladi lahko uniči celo družino, če je čebelar pravočasno ne ujame ali vsaj prepodi iz panja.

Večkrat delajo nemir okoli čebelnjaka tudi mačke in psi, če ne otroci in odrasli, ki ne vedo, kaj je pozimi čebelar mir.

Konec januarja se v čebelnji družini že zbudi nagon po razmnoževanju. Ko družina prav za prav še dremlje, že začno nekatere

čebela matico obilneje krmiti, da začne prav po malem zalegati. Zalega v krogu okoli prvega jajčeca vse do časa, ko začno čebele redno izletavati na pašo. Že 21. dan potem, ko je matica zalegla prva jajčka, se začno izlegati mlade čebele, ki prineso pravo novo življenje v panj.

Med Svečnic in sv. Valentinom je navadno kak tako topel dan, da izletavajo čebele glasno šumeč iz panja, kjer se tudi otrebijo blata, ki se je v zimski dobi nabralo v njih prebavilih. V neugodni zimj se tak dan zavleče celo do sv. Matije, ki šele razbije obroč mraza, kar pa ima za posledico večjo ali manjšo grižo pri čebelah.

Pri prvem pomladanskem izletu čebele sicer ne lete daleč od čebelnjaka, kjer koli pa lete, so po snegu posute rjave pike, ki so lahko v veliko nejevoljo gospodinji, ki je vsa srečna na ta sončen dan hotela posušiti perilo.

Na dan prvega izleta odpremo panje le toliko, da odstranimo s panjevega dna mrtvice in drobir, ki se nabere čez zimo. Če so bili panji jeseni dovolj založeni z medom ali s sladkorjem, je vsako nadaljne odpiranje panja nesmiselno. Panj zopet toplo odenemo in pustimo v miru.

Že prvi dan vidimo na izletu, ali je panj v redu. Družina, kateri je n. pr. čez zimo umrla matica, se bo vse drugače vedla kot ona družina, ki je zimo srečno prestala. Panj, za katerega mislimo, da ni povsem v redu,

je treba ob prvih toplejših dneh tudi znotraj pregledati in ugotoviti, kje je vzrok nereda in družini takoj pomagati, če se le da. Spomladi je škoda vsakega dne.

V dneh prvega izleta naši čebelarji preredi pozabijo na končnice panjev. Čebele jih pogosto pomažejo z blatom, ki pa se čez čas posuši in tako prime lesene stene, da se ne da odstraniti brez škode za barvo. Pametno je take končnice nekaj prvih izletnih dni proti večeru, ko se čebele umire, izmiti s toplo vodo in milom.

Čebelar, ki se zaveda, da je jeseni dal čebelam premalo hrane, naj tople dni tega meseca izrabljuje za to, da družinam manjkajočo hrano, ki spomladi, ko se začne v panju razvijati zalega, kar kopni. S tem opravičilo nikar odlašati, ker prerado zgodaj nastopi deževje, v tem času pa največ družin pade od lakote. Pripomniti moramo, da je spomladi sladkor za pitanje čebel manj primeren in da bomo uspešno pitali le z medom. Sladkor je dober za preživljanje starih čebel, ne ustreza pa za razvoj zaroda... Če moramo krmiti, moramo dati družini na dan po par kilogramov medene ali sladkorne raztopine. Napačno bi ravnali, če bi samo z medeno žlico hodili okoli čebelnjaka in z duhom medu oživljali od lakote padajoče čebele. Spomladi morajo imeti čebele pred vsem dovolj hrane, če hočemo, da bodo družine do nastopa paše močne in sposobne za bero, od katere želijo tudi čebelar nekaj imeti.

J. Kmet:

Prodana ljubezen rodne grude

(Nadaljevanje.)

Povest iz kmečkega življenja.

II.

Že dvakrat je Kolenc zapustil hišo in se spet vrnil. In ko je tretjič stopil v vežo, je zaloputnil vrata in odkrevsal pred pod. Lenka je spoznala, da očeta nekaj tare, a ne bi si ga upala vprašati za vse ne. Izogibala se ga je; saj danes ne bo imel zanjo prijazne besede. Mati je ležala v zgornji sobi. Zima jo je bila stresnila, pa si ni mogla opomoči. Kolenc je postal na gazi in se oziral po njivah in senožetih, ki so mirno počivala pod snegom. Nad mejo, ki je zakrivala kolovozno pot, se je vzpenjal bukov gozd. Kakor

sveče so se belile bukve. Široke in dolge veje so se raztegovale proti nebu. Otrsele so se bile snega in željno vsrkavale poslednje sončne žarke. Stari se je vzravnal, zajel svežega zraka in stopil pod vitel.

»Ali sem spravljamo zavornice?« se je zadrl nad pastirjem, ki je prižvižgal iz hleva. Jezno jo je brcnil, da je zarožljala v prahu. Molče jo je pastir pobral in pogledovaje za starim opletal okoli ročic pri vozu.

V hlevu je bil Jože. Niti opazil ni očeta, ko je stopil k živini in s plosko roko drsel

po konju in potlej ogledoval prašno dlan. Iskal je prilike, da bi se znesel. Srd, ki se mu je zbiral v srcu, ga je žgal, da ni mogel najti nikjer miru.

»Kot bi bil prvi dan pri hiši! Vse je v neredu!« je zarohnel. »Kje je France?« se je naglo obrnil proti Jožetu in kratko vprašal.

»K nauku je šel. Saj je praznik in pšenica ni še zrela.«

»Molči,« je zbudlo očeta, da ga je kar streslo. »Pokazal vam bom, čigavi ste!«

Pri kozolcu se je zagledal v dolino. Vasi so se vrstile ob cesti. Hišice so bile skoraj do oken zakopane v snegu. Zdelo se je, da se hočejo pogrezniti. Drevje okoli domov je kot nema straža zrla v reber. Prav do podnožja se je razstegal Kolenčev grunt. Najprej njive, potlej polja in pas gozda. Vselej se je razveselil ob pogledu na lastno grudo, toda danes ni našel svetlih misli. V dušo mu je kanila grenka kaplja, misli so mu silile v bodočnost v tihi in mučni skrbi za dom in grunt. Kot bi mu nevidne roke pletle trnjevenec, pred katerim je zdaj trepetal, zdaj se mu dvigal odpor. Stisnil je pesti. Da, zmagati mora on in ne otrok. Ali bo v tem boju sam? Zmrazilo ga je. Zavil se je tesneje v suknjič.

Po škripajočih stopnicah mu je burno bilo srce. Kaj misli ona?

»Kako ti je,« je vprašal s pridržano mirnostjo, ne da bi se ozrl. Mati je sedela na postelji.

»Bolje.« je rahlo odvrnila in mu z očmi sledila po sobi. »Saj bom vstala. Kako kaj Lenka gospodinji?«

»Bo že.« Bil je oduren v besedah, oster v pogledu. Takoj je spoznala, da ga nekaj tare.

»Nekam čuden si nocoj. Kaj ti je, France?«

»Da, grize me.« Sedel je na stol k postelji in pogledal ženo v izsušeni obraz.

»Povej, kaj mi ne zaupaš?« je prosila.

»Zakaj ne; saj ni skrivnost, o čemer se že pol fare meni.« Izmaknil je oči, nemirno je iskal besed.

»France hodi k Reparju, veš k Reparju v Oparnice!«

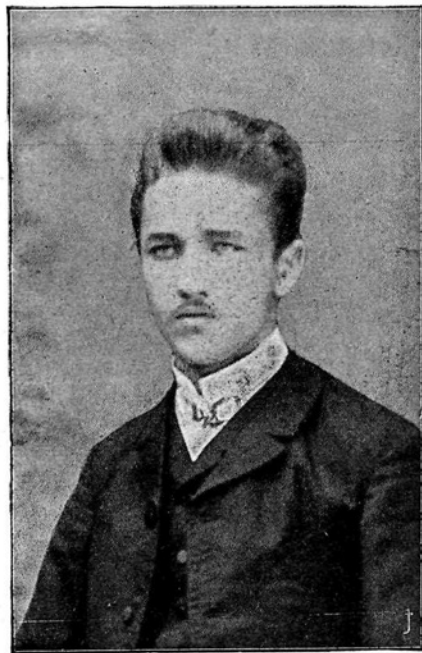
Udarilo je iz njega, pobledel je. Ni mogel strpeti. Planil je pokonci, vročina mu je spreletela telo. Vrgel je suknjič na mizo in se zagledal v okno.

»Moj Bog!« Mati je sklenila roke in zahtela. »Tale otrok! Koliko mi prizadene!«

»Vrag ve, če nisi ti vedela vse to, pa si mi prikrivala!«

»Za pet ran božjih, česa me dolžiš! Nikoli. Prvič sedaj slišim o tem! Kje si zvedel? Morda še res ni! Ali ne poznaš ljudi?«

»Kaj ni res,« je zarežal stari in premeril sobo. »Kamnarica mi je zjutraj povedala. Najraje bi jo kresnil po čeljustih: Nase

Dr. Korošec — dijak

glej, druge pa pri miru pusti! Pa kaj sem hotel! Sramoto delajo otroci, da jo stari nosi!«

»Morda se je nekajkrat menil z njo. Saj misliš Anico, kajne? Ženske pa komaj čakajo, da obljajajo.«

»Ne pustim, da bi se o nas kaj takega govorilo! Pa iz Oparnic; ne, nikdar ne bo osebenjska punčara na Krajih! Niti v mislih ne! Včasih ni bilo Krajev sram, pripeljati prazno k hiši, danes bi takega ponižanja ne prenesli. Prekletost bom še premislil...«

Žena je na glas zajokala. Čutila je ost njegovih besed. Užalil jo je, tako močno užalil kot še nikoli. Res je prazna prišla na Kraje. A prinesla je složnost in delovne roke, ki jih še tako bogata dota ne odtehta.

»Nisem mislil nate,« je preklinceval prej-
šnje besede. »Saj veš, da smo dokupovali,
ne pa prodajali, od kar si ti na Krajih. Go-
voril pa bom z njim! Naj si jo zbije iz
glave, ali pa poišče dom drugje.« Zopet je
zaplalo po njem, ko je pomislil na Franceta.

»Zlepa mu povej! Lepa beseda lepo me-
sto najde.« Mati se je zbala. Predobro je
poznala sina. Trmast je kakor oče. Ponosen
in malo ošaben kakor vsi, katere so rodili
Kraji.

— — —

Kolenc je sedel za mizo in z rokami pod-
piral glavo. V veži je ropotala Lenka; pri-
pravljala je večerjo. Stari je zbegano lovil
misli. Bilo mu je, kot da se mu hiša podira
nad glavo. Očital si je, da ni bolj pazil na
otroka in njegova pota. Zvedeti mora ali
bolj ljubi njega in domačijo, ali osebenjške-
ga dekleta.

Večer je s tihimi prsti tipal po sobi, snež-
na odeja je metala motno svetlobo na stene.
Prišel je Jože in molče stopil v kamro. Len-
ka je prinesla svetilko in jo postavila pred
očeta.

»Je prišel France?« Pridržana jeza je ko-
maj čakala, da vzkipi.

»V kuhinji je !« Naglo se je obrnila.
Bala se je, da bi ji v očeh bral laž. Saj ga
je tako težko pričakovala. Komaj je zaprla
vrata, je v kuhinjo vstopil France. Videla
je, da je vinjen. Pomignila mu je. Potlej
pa vse povedala. Še huje je slikala očetovo
obnašanje, kot je bilo v resnici. A ni se
ustrášil, četudi je slutil, da vedo vse. Ob
grožnji mu je rasel pogum. »Čigav pa sem!
Ali sem šolar, da mi bo kdo s šibo pretil?«
Vrgel je klobuk na stol in zaklel, da je Len-
ka osupnila. »Bodi pameten, bodo precej
vsi križi dol.«

Zajemali so iz velike sklede, žlice so po-
drsavale. Niso se pogledali, ne ogovorili.
Oče je molčal kot grob in molčali so vsi.
Prvi je odložil žlico, še enkrat potlej je
zajel France in nehal. Nekaj je padlo med
nje in jim vzelo besede. Bili so si tujci, ki
se le za trenutek snidejo, nato pa odidejo
vsak v svojo smer, ne da bi se še kdaj vi-
deli. Oče je porinil skledo na vogel mize,
sunil prt od sebe, se dvignil, poiskal rožni
venec in začel moliti. Lenka je odnesla po-
sodo, France in Jože sta pokleknila k peči,
pastir na zapeček. Molili so dolgo, se je

zdelo Francetu. Zamolklo je odgovarjal. V
duhu pa je rotil očeta, prosil zemljo,
tolazil Anico...

Oče se je dvignil, privil luč in sedel za
mizo. Jože je ogrnil kamižolo, zbudil pa-
stirja, da sta odšla k počitku. France je ostal
pri peči. Skušal se je dvigniti, pa se ni mogel.

»Čakaj, da te vprašam!« je siknil oče
skozi zobe. Sklonil se nad mizo, kot bi
prisluškoval srdu v svojem srcu. Nastala je
mučna tišina, le brleča svetilka je pošume-
vala. Sunkoma je vrgel glavo nazaj, temna
senca je trepetala na licih, v očeh je zago-
rela.

»France, kje si bil celo popoldne?« Ostro
ga je pogledal izpod čela. Niti misli mu ni
mogel zatajiti.

France se je za hip vznemiril, ni prenesel
očetovih oči. Zazrl se je pred se in skomignil
z rameni.

»Če ti rečem, govori!« Glas se je zarezal
v Franceta. Ta se je vzravnal.

»Nisem otrok, da bi pri vsaki stopinji
dajal odgovor!«

Tega ni pričakoval. Zahlipal je, planil
pokonci in udaril po mizi, da se je visoko
dvignil plamen pod cilindrom.

»Vsaka stopinja k Reparici je zaman.
Zaman,« je zakričal, da so se mu napele žile
na vratu. »Na Kraje ne sprejemamo beračev
in jih nikoli ne bomo!«

France je stisnil zobe. Mrznja do očeta
se mu je zapičila v srce. Mu naj pripoveduje
kakor strahopetec, da mu bo s slastjo pre-
sekal vsako besedo? Ga naj prosí, da se mu
bo smejal? Kakor ukopan je stal pred oče-
tom. Ta se je približal, stegnil vrat, široka
pleča so se zazibala, izbuljil je oči in jih
zapičil vanj.

»Misliš, da bo kdaj Reparica na Krajih?
Haha.« Stegnil je roko, razkrečil prste in
krohotaaje vrtel dlan.

»Oče...« je začel mirno. Komaj se je
premagoval.

»Blebetaš kakor osebenjško otroče! Nisem
še rekel zadnje besede. Za takega, ki lazi
pod osebenjška okna, ni grunta na Krajih.
Sramota!«

Globoka užaljenost je dvignila Franceta.
Obraz mu je posinela, ustne so zatrepetale.

»Nikoli; vedno sem se oglasil v hiši.
Zavedam se, da sem sin s Krajev.«

»Nisi sin! Pes si, ki stikaš po Oparnicah!«
Stežka je požrl žaljiv posmeh. Zazdelo se je, da ga je oče ponižal do dna.

»Ne daste grunta meni?«

»Najprej boš pustil ono, potlej bova govorila!«

»Če ni za Anico prostora, ga tudi zame ni na Krajih. Ona ali nobena. Grem pa v svet,« je dejal odsekano in razločno. Besede je spremljala ostra kretnja, ni se zateknila, ne obstala. Stresnil se je od jeze in drznosti. Čutil je, da je zadnje vrgel na tehtnico.

Oče se je postavil tik njega, sin se ni umaknil niti za las. Meril ga je od vrha do do tal. Odločitev je padla. Oče se je prestrašil.

»Ali resno misliš?« Izprevrgel se mu je glas. Skoraj bi prosil.

»Da, grem.« Upor se je večal v njem. Ni se ozrl, ko je mati planila v hišo in zajokala.

»Si ti oče, ki svojega otroka podiš v svet? France si ob pamet?« Sesedla se je k peči in drgetala. Lenka je pritekla iz kamre in jo jokaje prosila, naj gre v posteljo, da se ne bo prehladila.

Oče je spoznal, da je vse zaman: ena beseda ali pa sto. Poteze so se mu skrčile v silni bolečini.

»Če me zapustiš, boš izpisan s Krajev!«

V duši se mu je lomil srd in žalost. Franceta je za hip zmedlo. Premislil je znova in ponovil, kar mu je narekoval neupogljiv ponos.

»Odprt je svet!«

Pijano so oči iskale izhoda. Mati se ga je obupno oklenila: »Naš si, France; na stara leta se trgaš od mene! Hvaležnost, otrok, hvaležnost!«

V očetu je zmagala odločna volja. Še nikdar ni prosil otrok. Sramoval se je, da se je tako ponižal.

»Tam so vrata!« Zavpil je in pokazal s prstom. Zaklel je in plamen sovraštva je zagorel v zenicah.

France je izginil v noč.

Mati in Lenka sta se stiskali v kamri in jokali. Oče je drgetal. Omahaoval je po hiši, padel za mizo in zakopal obraz v dlani. Ko bi mu zdajle France videl v dušo, bi pokleknil predenj in ga prosil odpuščanja. Kraji ga bodo pokopali; saj ne bo mogel prenesti toliko trpljenja. Zbal se je bodočnosti, tresel se je pred jutrišnjem dnevem. De-

bela solza, katero je porodil srd, se je utrnila iz očesa in spolzela po licu. Prikradla se mu je misel: Kaj si še Kolenc, kot si bil nekdanj? Zazijal je prepad med njim in družino. Pognalo ga je kvišku.

»Da, še sem Kolenc!« Zabliskalo se mu je v očeh. »Za kogar ni, naj gre. Zapomnili se te bodo Kraji! Izdajalec!«

Maščevalen nasmeh mu je spreletel veli obraz. Zgrabil je svetilko, — plamen je vzplapolal — jo z vso silo treščil v vrata, da se je razbila na drobne kosce.

»Prej bo tale cela, preden te bom zopet poznal!...«

— — —

Anica je upihnila luč v sobi in oblečena sedla na posteljo. Tema je objela sobo. Le polagoma je razločila okna in tenje dreves pred hišo. Sestri sta spali na blazini na tleh. Bilo je mirno, le rahlo dihanje se je čulo v sobi. Anici se je zdelo, da je sama na vsem božjem svetu. Vse je počivalo v sladkem spanju, a ona ne bi stisnila očesa. Naslonila se je na rob postelje. Pred njo so se vrstili dnevni dogodki. Živo jih je gledala in še enkrat občutila vso njihovo težo in sladkost. Francetova podoba ji je silila v oči, se večala in oživila, da je stal pred njo velik in lep, ožarjen s sijem njene čiste ljubezni. Še vedno so ji zvenele besede v ušesih:

»Anica, ljubim te. Nobene druge ne bo pri nas kot ti.« — Tako sladko čustvo je koprnelo v njej, da bi zapela najlepšo pesem, da bi se smejala brez konca.

»Ali res France? O ne, ti ne lažeš! Gledala sem ti v oči, govoril si resnico. Saj veš, da sem vsa tvoja, prav vsa...«

Vstala je, stopila po sobi. Prijeten vonj tople peči jo je dražil. V hipu jo je prevzela rahla vznemirjenost. Domislila se je razgovora med očetom in materjo. Vsaka beseda je bila trn v njeno srce. Ali naj oče uničuje upanje? V hiši sta bila, Anica je v veži vlekla na uho.

»Vsaka taka misel je neumnost,« je pribijal oče. »Nikar ne misli, da se bo gruntarski obešal osebenjški na vrat. Goljufa jo! Menda imajo gruntarji tako pravico.«

»Ne bodi tak: Vsaj še ti ne razdiraj otroku sreče!« jo je branila mati. »Saj vidiš, kako se imata rada.«

»Nič ne rečem! Toda Kolenca poznam. Iz jekla je, tako ti rečem,« je oče trdil svojo.

»Ljubi Bog, kaj boš vedno vse tri imel doma? Preozka je naša zemlja, četudi vso gmajno prekoplješ.«

»Tudi to, da se shajajo k nam fantje in dekleta mi ni nič všeč,« je poprijemal. »Te ga naj bo konec! Samo v jezike pridemo. Že govore, da Reparica lovi fante. 'Seveda, pravijo, 'tri punce ima.' Sever mi je rekel, koliko mu dam, pa bo vse tri pozlatil. To pa zato, ker jih ti tako hvališ povsod. Kaj, bodo pa služile; saj so osebenjske menda ustvarjene za dekle.«

Ko je oče na jesen prodal živinče, je mati takoj dodala k njegovim računom: »Za Anico, nima kaj obleči. Saj veš, mlada punca mora biti lepa.« Šalila se je, očeta je pa peklilo. Anica je začela hoditi v dnino, kakor je usojeno kajžarskim fantom in dekletom. Za delo ni bila slaba; saj je bila zastavna kot malokatera gruntarskih. Pa še na njive je hodila kot roža. Saj je ves denar dala za obleko. To se je nasmihala Reparica, ko jo je gledala ob nedeljah pod zvonikom pri fari.

Dr. Korošček rojstni dom

»O ne,« se je zanje potegnila mati. »Če bi jih bilo, kolikor je lukenj v situ, pa bi nobene ne pognala po svetu.«

»Varuj, da se ne zagovoriš.« Nato je Repar umolknil, mati je pa mislila in govorila o svojih hčerah.

Anico je imela najraje. A njena ljubezen ni poznala meje. Ni je pustila prijeti za delo češ: spridila se bo že v otroških letih. Anica je rasla v brezskrbnem veselju, mati se je pa ubijala po kamnitih oplazih. Bila je razposajena; razvijala se je kakor divja roža. Vse obleke so ji bile precej preozke in premajhne. Kadar je prišel stric, jo je vzel na kolena, ji nagajal in jo dražil, da je s kričavim smehom bežala k materi. —

Pri Kolencu so v jeseni trle lan. Precej jih je bilo in Anica med njimi. Ali so bile mikavne! V črnih krilih, rožnatih predpasnikih in rdečih jopicah, so se gibale po rebri kot igrače. France je sušil lanišče. Ves dan so se pregovarjali. Nepretrgano gostolenje se je čulo v dolino, vmes so pa odsekano in zamolklo udarjale trlice.

France je s dolgim kavljem premetaval panje v ševnici, ko je od zadaj tiho pristopila Anica in mu šop prediva pripela na hrbet. Ni opazil. Celo popoldne je nosil predivo, terice so se pa hihetale in muzale. Pa je le zvedel, da mu je Anica to naredila.

»Ne veš, da moraš ti tako narediti tericam? Se nisi domislil, kajne. Sem se pa jaz,« ga je dražila. »Katera dobi predivo

na hrbet, se nikoli ne poroči. Zdaj se pa ti ne boš! Ti je že odklenkalo!« Ni ji mogel priti v besedah na konec. E, Anici ni jezik prirasel ne! France se ji je samo smejal.

Pa še večkrat potlej je bila pri Kolenčevih. France je bil vedno tako prijazen; ves grunt ji je razkazal in za imena njiv je že kar vedela. »France, ta je fant,« ga je nevede hvalila. Sama ni vedela, kdaj ga je vzljubila. Prišel ji je v srce in najslajše misli so bile misli o njem. Reparica je vedela za to, pa niti z besedo se ni dotaknila in posvarila Anico.

— — —
»France,« je vzdihnila in legla. Ali ni rekel, da bo šel, čemu ne obljubijo grunta? Grenko se ji je zateknilo v grlu, potegnila je odejo na prsi. Metka se je prebudila, se vrgla na drugo stran in zopet zaspala. »Nikoli ne bo šel!« je krčevito zgrabila za odejo. Zbala se je zanj.

Pesem je bilo do zdaj njeno življenje. Pesem, ki ne sme biti nikoli izpeta na svetli cesti njene bodočnosti. Kaj bi ji bilo življenje brez Franceta! Prazno in neizpolnjeno hrepenenje bi jo mučilo do zadnjega trenutka. Ali ga je zato srečala, da ji naslednji hip izgine izpred oči ter ji pusti v njenem srcu krvavečo rano, ki se ne bo nikoli zacelila. »Ne, ne bo pozabil name, četudi bo daleč v tujini,« so se ji mešale misli. Prišel bo in dejal: Tvoje trpljenje je dozorilo v sad. Nisem zavrgel tvoje bolečine. Kraji čakajo tvoje roke, cvetice po polju iščejo tvojeja smeha.

Vrgla je odejo s sebe, stopila k oknu, odgrnila zaveso in prisluhnila. »Saj me je France poklical. Razločno sem slišala, poznam njegov glas.« Toda bilo je mirno. V

lopi je zašumelo listje. Sultan si je pripravljaj ležišče. Vrtel se je okoli samega sebe, padel v steljo, se zvil v klobčič in cvileče zazehal. Potlej je bilo zopet vse tiho. Črna slutnja ji ni dala miru. Slonela je ob oknu, srce ji je bilo burno, neenakomerno. Mučna tesnoba ji je begala misli. Skušala je še enkrat premisliti Francetove besede, v katerih je ležalo vse njeno upanje, vsa njena sreča. — Začelo jo je zebsti. Legla je nazaj, se zavila čez glavo, da bi ubežala nemim strahovom.

Zdrznila se je, široko odprla oči in v hipni zmedenosti se ni zavedala ničesar. Sto in sto misli se je zavrtelo pred njo, a ujeti ni mogla nobene. Topa bolečina jo je grizla, da bi kriknila... Pes je zalajal, polagoma se ji je vračala zavest. Veriga je zdrselo po žici. Sunkoma se je dvignila, trepetala po vsem telesu. Planila je s postelje in odprla okno. Mrzel zrak se ji je zarezal v obraz, da so jo zasklele vroča lica. »France,« je hotela vzklikniti, pa je strahoma pridušeno zaihtela. »Kaj se je zgodilo?« Pred njo je stal, klobuk postrani, z ognjem v očeh. Vedela je vse; na obrazu mu je brala. Glas ji je zastal v grlu. Ni mogla govoriti ne se ganiti.

»Anica, zase in zate grem v svet. Vrnil se bom in potlej se ti ne bo treba več bati! Ne pozabi me! Pozdravljena!«

Prišel jo je za roko in pritisnil k sebi. Njegove ustnice so se zajele v njene.

»Ostani!« je dahnila v opojni radosti in največji bolečini. »France!« A on je planil v noč, zazijala ji je nasproti le gluha tema.

Padla je na posteljo in bolestno zaihtela...

(Dalje prihodnjič.)

Milica Sivec:

Prehrana zdravega in bolnega človeka

(Nadaljevanje.)

HRANILNE SNOVI

Da se telo in z njim vred zdrav duh pravilno razvija, raste, se ohranja zdravo, krepko in zmožno dela, potrebuje gotovo mero hranilnih snovi. Te morajo biti med seboj v pravem razmerju, sicer razvoj telesa trpi. Temeljne snovi naše hrane so iste, iz katerih **obstojajo** rastline, to so: beljakovine, oglji-

kovi hidrati, tolšče, rudninske soli in voda. Pridružujejo se jim še življenjske snovi ali vitamini; iz zraka pa prejema telo kisik.

BELJAKOVINE

Beljakovine so najvažnejši sestavni del rastlinskih in živalskih celic: Razlikujemo rastlinske in živalske beljakovine. V najčistejši obliki opazujemo beljakovino v be-

ljaku jajc od kur in druge naše perutnine. Sorodne beljakovine se nahajajo v mleku in v mlečnih izdelkih, v krvi, v mesu, v zelenjavi, v koreninah, gomoljih in v semenih rastlin. Skoraj vsa naša živila vsebujejo beljakovine. Najmanj jih je v sadju in sočivju.

Po vrednosti te beljakovine niso enake; delimo jih v popolne in nepopolne. Jajca, mleko, kri, meso in listnata zelenjava imajo popolne beljakovine, rastlinska semena, žito, fižol, grah, leča, bob, sadeži in gomolji pa nepopolne. Izjemo delajo edino le orehi in krompir, ki imajo popolno beljakovino. Kakovost beljakovin je odvisna od števila in kakovosti aminovih kislin, ki jih sestavljajo. Različna zveza teh kislin dovoljuje veliko mnogovrstnost beljakovin. Če vsebujejo beljakovine vse za življenje potrebne aminove kisline, tedaj so popolne, ako ne, pa nepopolne.

Beljakovine potrebujemo v prvi vrsti kot gradivo. One nam služijo za gradnjo telesa, grade celična jedra ter vzdržujejo zamenjavo staničinne, krvi in telesnih sokov in nadomeščajo odstranjene beljakovinaste snovi. Brez beljakovin bi otrokovo telo ne moglo rasti, telo odraslega pa bi hiralalo in razpadlo.

Za zgradbo našega telesa je potrebno vseh 18 aminovih kislin. Nekatere teh more naše telo samo sestavljati iz drugih aminovih kislin, vendar pa moramo večino teh sprejemati po naši hrani. Če je tedaj katera beljakovina nepopolna, ker ima premalo teh za življenje tako važnih, aminovih kislin, moramo to pomanjkanje nadomestiti z drugo popolno beljakovino. Če bi tega ne storili, bi polagoma shirali in umrli, ker bi nam manjkajoče aminove kisline onemogočile presnovo hranilnih beljakovin.

Beljakovin ni mogoče nadomestiti s kakšno drugo snovjo. One so nenadomestljive in so zato za gradnjo in tvorbo telesa najvažnejša hranilna snov.

Moka in močnati izdelki imajo nepopolno beljakovino. Mnogo mater pa misli, da je najboljša hrana kruh in ga zato v obilnosti dajejo otrokom. Taki otroci ob času obeda nočejo jesti in seveda zaradi zauživanja hrane z nepopolno beljakovino zaostajajo v rasti in hirajo. Če bi namazali kruh z maslom ali bi dali otroku s kruhom še nekoliko mleka, bi izpremenili njegovo nepopolno beljakovino v popolno.

Pri pripravljanju obedov se moramo zato varovati vsake enostranosti. Zavedati se moramo, da imamo v svoji hrani polnovredne in manjvredne beljakovinaste snovi. Hrani z nepopolno beljakovino dodajmo drugo popolno beljakovino n. pr. k fižolu jajca in zelenjavo, k močnatim mleko, maslo, sir itd. Vsaj tretjina zavžite beljakovine bi morala biti popolna.

Če beljakovine segrejemo, se strdijo ali zakrknejo, kakor n. pr. beljak v kuhanem jajcu.

OGLJIKOVI HIDRATI

V drugo skupino hranilnih snovi spadajo ogljikovi hidrati ali vodani. Hidrati zato, ker pomeni »hidor« v grškem jeziku voda. Sestojijo iz ogljika, vodika in kisika. Pri presnavljanju se ogljik v našem telesu spaja z vdihanim kisikom in oddaja toploto.

Navadno oglje, premog, drva gorijo in oddajajo toploto. Prav tako kurivo so našemu telesu ogljikovi vodani, kajti ogljik se s pomočjo življenjskih sil telesa spaja z vdihanim kisikom zraka v ogljikovo kislino. Vrši se prav taka sprememba kot pri zgoznavanju drv, le brez plamena.

K ogljikovim hidratom prištevamo predvsem škrob in sladkor.

Škrob je za človeško življenje najvažnejši ogljikov vodan. Nahaja se skoraj v vseh rastlinskih živilih. Obilo ga je v semenih žit, stročnic, v kostanju, krompirju in nekateri zelenjavi.

Rastline zbirajo rezervne zaloge škroba v semenih in gomoljih. Večkrat je notranjost celic n. pr. pri krompirju ali žitnem zrnju popolnoma napolnjena s škrobom. Podobno zbiranje se vrši tudi pri človeku, toda v zelo omejenem obsegu. Pri prebavi se izpremeni škrob v sladkor, ker le tak more preiti v krvni obtok, v celice in s tem do vseh telesnih delov, ki ga potrebujejo.

Sladkor je poleg škroba glavni ogljikov vodan. Nahaja se v vseh rastlinah. Posebno mnogo sladkorja vsebujeta sladkorni trs in sladkorna pesa. Surov neprečiščen sladkor je rjavorumene, čisti pa belo bleščeče barve.

Naše telo dobi sladkor v obliki navadnega sladkorja, s katerim sladimo jedi in pijače. Sladkor se nahaja tudi v medu, v mleku kot mlečni in v sadju kot sadni sladkor. Sladni sladkor ali maltoza se nahaja v sladu ka-

lečega žita in ga uporabljajo za proizvodnjo piva in sladkornega ekstrakta. Poleg tega najdemo v krvi in telesnih sokovih človeka in živali vedno malenkostne količine grozdnega sladkorja, ki je za naše življenje neobhodno potreben.

Kolikor telo sladkorja ne porabi, ga shrani za rezervo kot glikogen v jetrih in mišičevju. Če pa glikogena primanjkuje, izpremeni telo beljakovino v grozdni slad-

kor. Preobilico sladkorja spremeni telo v tolščo.

Marsikdo misli, da je uživanje sladkorja zgolj zapravljevost. Toda to mnenje je zmotno. Sladkor prištevamo med važna hranila. Mnogim jedilom zboljšujemo okus in z njim tudi olajšujemo prebavo. V današnjih časih se nam zdi priprava nekaterih jedil brez sladkorja nemogoča.

(Dalje prihodnjič.)

DEKLICA NA TUJE GRE...

DRAGE SESTRE IN NAŠE MAMICE!

Kam naj bi v duhu pohitela, sem se vprašala, ko sem sedela na škrlti starodavnega gradu, odkoder se razliva pogled po širnem Kosovskem polju. Hiter je bil odgovor: blizu in daleč, daleč, domov, domov... Nisem sama. V neposredni bližini sede tiho, v črnino zavite muslimanske žene. Skozj prozorno tančico, ki jim visi čez obraz, se vidi, da so še mlade. Malo stran od njih sedi njihov brkati spremljevalec, ki se od časa do časa ozre na svoje »ovce«. Saj gorje, če bi si katera odkrila obraz, zlasti še, če prihaja nasproti kakšna moška oseba. — Pogled na te »feredje« me spravlja v neko vznemirjenost, da bi se jim najraje približala in lepo polahko dvignila to pokrivalo, rekoč: žena, osvobodi se! Zdi se mi, da je to neomejeno suženjstvo ženà. Nikamor ne smejo in če gredo kam, se morajo zaviti kot pri nas na puštni terek. To je še vse po starem turškem duhu, kjer so žene največji suženj možem. — Ko se dekle poroči, mora vzeti za moža človeka, ki ga ni prej nikoli videla. Ne sme se upirati: je lep ali grd, mlad ali star, zdrav ali pohabljen? Hočeš, nočeš, moraš, saj si prodana! — Vprašala sem nekoč nekega moža, zakaj vsaj malo ne osvobodite svojih žena. Pa mi je dal kratek in jasen odgovor: Za sebe sem jo kupil ne za druge. Če se mu, kar se često zgodi, ne dopade, jo lepo odslovi in si poišče drugo. Taka menjava ni pri njih nič posebnega in ne vzbuja nobene pozornosti. Pa je žalostno to in mi je enkrat neka žena ob priliki obiska pri njih rekla: Blagor tebi, ko nisi »ala turkak«. — To »feredjo« dobi deklica v prehodni dobi. Tedaj si zakrije obraz in le

doma med najbližjimi sme biti brez pokrivala.

To opazujem in hitim še dalje, dalje... Kjerkoli počije pogled, vsepovsod izraz lepe pozne jeseni. — Jesen, drage sestre, da, jesen. — Nad menoj kroži širokokrili, ponosni orel in se vzpenja vedno više in više v modro sinjino. Od sosednih hribov odmevajo glasovi veselih pastirčkov. Ta glasen krič je njihov razgovor iz daljave v daljavo. In največkrat tudi nerazumljiv za drugega človeka. — In zopet jesen. Kako nekako ostro zveni beseda — jesen. Zakaj pa vendar? Ob spominu na vas, sestrice, ki ste še doma. Ob spominu na vas, ki se vam v jeseni odpro vrata, skozj katera bo marsikatera izmed vas stopila v tuji svet, med tuj narod. Ob spominu na vas, me je strah v jeseni. — V duhu gledam, kako pospravljate svoje potrebne reči. Okrog vas globoki, bridki vzdihli, solza za solzo polzi niz od skrbi in trpljenja nagubanih lic, lepe prošnje, želje, in tebi vse to nič ni mar. V tebi veselje, pesem: grem v svet, grem v svobodo. Pazljivo gledaš, da kaj ne pozabiš in čez nekaj časa je vse gotovo.

Vse je gotovo, sестrica draga?! Vedi, da nisi vzela ničesar, če tudi to ne vzameš, in tvoj kovček je popolnoma prazen. Kje je kakšen svet spomin, ki te bo spremljal v trpljenju, žalosti, v bojih in tudi v veselju? Mar hočeš sedaj, ko se poslavljaš od svojih najdražjih, presekat korenino žive vere, ki te je spremljala do sedaj, da se s teboj in od tebe poslovi? Gorje tebi, sестrica draga, in vsemu tvojemu bližnjemu in daljnemu okolju, če greš s takim namenom v tujino. Spremljala te bodo bridka razočaranja, ki

te kaj lahko dovedejo do najžalostnejšega dejanja.

Gledam in opazujem tudi tebe, sestrica, ki ti je največja skrb vzeti s seboj vse najdražje: rožni venček, mašno knjižico in za najlepši dodatek: Hoja za Kristusom, Srčni rubini, Duše žrtve ali kaj podobnega. — Da, vse to te bo podpiralo in junačilo in to ti bo edino pravo orožje, s katerim boš zmagovala. Videla boš, ko boš najbolj zapuščena, ko se ti bo zdelo, da si najbolj zavržena, vzemi eno ali drugo in občutila boš vso srečo, vso tolažbo.

Morda te usoda zanese v kraje, kjer ne boš videla cerkve in ne slišala dolge, dolge mesece besede božje. O, kako težko in bridko bo pri srcu, to zlasti ko pride nedelja, še bolj ob praznikih! Kako je boleče in hrepeneče srce ob takih dneh, boš občutila le ti in tvoje sestre sotrpinke. Ne da se to opisati in tega ne more dojeti nihče, kot le tista, ki to poizkusi. Le tista ve, ki nosi to bolečino skozi borbo življenja s trdno voljo: S pomočjo Marijino neomajno naprej!

Sestrice drage, marsikaj bi lahko priznala, ne morem pa priznati, da se tudi v tujini ne da lepo živeti. Živi se! Samo trdno, močno voljo je treba imeti, in kot mi je sedaj enkrat č. s. Marjeta pisala, treba je imeti dovolj — junaškega ponosa.

Zato, sestrice drage, prav vse, ki vas usoda življenja priganja od rodne zemljice, pojdite v svet z junaškim pogumom. Pojdite v svet z vso globoko vero, z zaupanjem v Boga in vaše življenje bo teklo lepo naprej. — Ves ženski svet bi moral enoglasno zaklicati: nazaj Boga, nazaj Kristusa v naše domove, družine, v naša srca. Nazaj Njega in Zanj vse!

Gotovo boste trpele zaničevanje od »finih« ljudi radi vere in poštenega življenja.

Toda ne dopustite, da bi omagovale. Vsako tako trpljenje naj vas utrjuje, da boste vedno močnejše in zmožne sprejeti še hujšega. Vsak mladenič, ki mu je versko življenje dekleta odveč, nima pravega smisla za resno življenje. Zato: proč od njega!

Ali naj bi bilo dovolj današnje »pridige«? Skoraj da, kaj ne?! Zdi se mi pa, da ne pišem to v nepotrebo.

Draga gdčna Marija! Dovolite, da se ob tej priliki še Vam najiskreneje zahvalim za lepe pozdrave, katerih sem se zelo razveselila. — Vedno bolj mi je žal, ker nisem potrkala na vaša vrata, dasi sem mislila tudi na Vas tedaj. — V avgustu se je »potepala« naša Julka po Ljubljani. Mislila sem malo, da se ona kaj pri Vas oglasi. A je imela na »vagone« pozdravov in drugih stvari, da ji je še časa zmanjkalo. Pa po božjih potih je hodila. Še na Kurešček je šla in se nazaj dol po travi brezplačno »vozila«. — Upam, da prihodnje leto spet primaham v zaželjeno domovino in tedaj pa že potrkam na Vaša vrata. Ali boste mogoče pa Vi kaj prej prišli naše »ljubeznive« kraje si ogledat? In moja »malha«? Ne vem, gdčna Marija, če bi imela kaj v »zalogi«, da bi Vam prav prišlo. Če bi bilo, bi prav rada ven »stresla«.

Ker je to pismo gotovo zadnje letos, sprejmite, gdčna Marija, kakor tudi naše dobre mamicе, sestre in bralke Vigredi najlepše pozdrave, združene z najprisrčnejšimi čestitkami k božičnim praznikom. In da bi Vam bilo blagoslovljeno in miru božjega polno novo leto!

Ko boste klečale pred Novorojenčkom in uživale blaženi mir svetonocne noči, se spomnite, prosim, tudi mene. V duhu z Vami

Mimi z juga.

DOMA IN DRUGOD

Važni dogodki.

14. decembra 1940. je umrl voditelj slovenskega naroda, predsednik senata in prosvetni minister dr. Anton Korošec. Ker je bil poleg teh najvišjih zvanj v našem državnem in javnem življenju tudi še vzoren duhovnik, najplemenitejši človek in največji

dobrotnik vseh potrebnih in ubogih, je zavladala splošna in res odkritosrčna žalost v Sloveniji. Društva, zadruge, šole in druga združenja so v svojih žalnih sejah zbrali in povedali vse najlepše iz njegovega življenja in so se v tihi žalosti poslavljalji od njega. Vse časopisje je prinašalo o velikem pokojniku obsežne članke in objavljalo doslej

neznane dogodke iz njegovega življenja v besedi in sliki. V desetisočih so oblegali poslopje banske uprave, kjer je ležal na mrtvaškem odru, da ga pokrope in se poslove od njega. Desetisoči so stali ob cestah in ulicah, ko so ga zvečer prepeljali z banske uprave v stolnico, kjer je ležal zadnjo noč in zadnji dopoldan. Visokošolci in slovenski fantje, ki so šli tudi po njegovo mrtvo truplo v Beograd, so stražili ob njem. Pri vseh oltarjih pa so se brale sv. maše za pokoj njegovi duši. Zadnja pot njegova, njegov pogreb, pa je zbral poslednjič vso Slovenijo ob njenem voditelju, pa tudi zastopstva iz vse Jugoslavije. Na Navju, počivališču odličnih slovenskih mož so ga položili, a se ne moremo ločiti od tesnega groba, ki hrani največjega Slovenca. Kot božja pot je njegov grob; vsi, ki so mu bili v življenju blizu, prihajajo k njemu vsak dan. Slovenski domovi hranijo njegovo sliko (mala za 9 din se dobi v Jugoslovanski, velika za 40 din pri Prosvetni zvezi) kot drag spomin; v srcih vseh Slovencev pa živi in bo živel nepozabljen. Bog pa mu je bogati plačnik za vsa njegova dobra dela.

(Na drugem mestu prinašamo več o njem in tudi nekaj slik.)

Veliki naš narodni voditelj je bil — kljub svojim velikim in važnim državniškim poslom — naročnik Vigredi od njenega začetka, pa je list tudi redno plačeval in prebral in se je pri vsakokratnih osebnih razgovorih zanimal za list, število naročnikov, o sotrudnikih in vseh podrobnostih, za kar so mu Vigrednice preko groba hvaležne.

Večje število mož in žena je prav v zadnjih tednih odšlo v večnost zadetih od kapi. Zdi se, da je kap prav posledica burnega življenja, ki ga preživlja sedanji rod.

Po naših mestih in vaseh v zadnjem času zelo gospodari hripa ali »španska«. Važno je pri tej bolezni, da jo takoj upoštevamo kot tako, sicer se razvije kaj rada pljučnica, ki je smrtno nevarna.

Javne skrbi.

Vseh oči se obračajo na svetovna bojišča in vsak dan komaj čakamo časopisnih in radijskih poročil. V vsaki družbi razpravljamo o vojnem položaju in napovedujemo, kako bi se znalo zabrniti. Toda značilnost te vojne je, da nas pri naših napovedih dosledno pusti na cedilu. Le eno je res: živ-

ljenjskih potrebščin je vedno manj in jih je zato le težko dobiti in še to za drag denar, ki pa ga je vedno premalo. Da bi se vse to uredilo in enakomerno oddelilo posamezniku, so ponekod že vpeljali živilske izkaznice. Pričenši na naših občinah pa preko okraja in banovine pa so se ustanovili prehranjevalni uradi (»Prerad«), ki skrbе, da bo nabava živil zadostna in ob pravem času za vse prebivalstvo na razpolago. Nujno je, da se naše žene in dekleta v naših društvih domenijo in stavijo na razpolago tem uradom in pridno sodelujejo, kjer je njihova pomoč potrebna in zaželena. O teh stvareh naj zlasti ženski odseki dobro preštudirajo okrožnice Slovenske krščanske zveze, ki jih je nedavno razposlala.

V splošnem pa je nujno potrebno, da naše žene in dekleta stalno zasledujejo vsa zadevna poročila v naših časopisih. Zdaj ne gre prebrati samo vojne in dnevne novice; zelo važna je tudi gospodarska stran, posebno pa še vsi pozivi in oklici, ki se nanašajo na splošne in javne zadeve, katerim se ne sme izmikati nobena žena in nobeno dekle. Žene in dekleta so posebno dolžne skrbeti za dom; zato naj dokažejo s svojo čuječnostjo zanj, da prav razumejo čas, v katerem živimo.

Iz raznih držav, kjer divja vojna, poročajo, da so morale precej javnih služb prevzeti ženske. Kjer koli se pojavi izpraznjeno mesto, takoj poskušajo, ako bi to vrzel mogla premostiti ženska. Vselej se seveda to ne posreči, vendar so v marsikaterem poklicu ženske že v pretežni večini. Iz Berlina se sliši, da so zlasti poštarsko službo prevzele ženske in se prav dobro udejstvujejo.

Pomembne obletnice.

8. februarja poteče 91 let kar je umrl Prešern.

10. februarja preteče 310 let od rojstva ljubljanskega škofa Tomaža Hrena, ki so ga zaradi njegovega odločnega nastopa proti luteranstvu imenovali »kladivo krivoverstva«. Bil je začetni katoliške slovenske knjige.

Zimska pomoč.

Težave in stiske sedanjih časov so zbrale odlične predstavnike naše javnosti, ki so se zavzeli za to, da bi nikomur v teh zimskih mesecih ne manjkalo ne hrane ne obleke,

to se pravi, da bi nihče ne smel stradati in prezebati. Kakor smo že brali v naših listih in slišali v radiu, so vse vodilne osebnosti v Sloveniji in Jugoslaviji poslale med ljudstvo svoj poziv, da naj vsak po svoji moči pomaga, da se ta lepa namera uresniči. Opozarjamo na oklice gospoda škofa dr. Rožmana, gospoda bana dr. Natlačena, gospoda ljubljanskega župana dr. Adlešiča, za Jugoslavijo pa oklic Nj. Vis. kneginje Olge, ki je prevzela predsedstvo za zimsko pomoč. Spričo te vsestranske skrbi za bedne in potrebne tudi naše ženske organizacije živahno delujejo. Slov. kršč. ženska zveza je poslala vsem svojim včlanjenim društvom okrožnice, v katerih jim označi način, kako bi za zimsko pomoč v svojem kraju mogle najuspešneje delati. Pričakuje tudi, da bodo imenovana društva v kratkem poročala, kako v svojem kraju to zimsko pomoč vrše. Ljubljansko krščansko žensko društvo pa zbira svoje članice po večkrat na teden v popoldanskih urah k ročnemu delu v Akademski dom, kjer pletejo, kvačkajo, šivajo in izdelujejo topla oblačilca za siromašne otroke, kateri bodo v kratkem deležni zimske pomoči na ta čisto svojski način. V petek zvečer 10. I. pa smo imeli priliko slišati predavanje ljubljanske gospe županje Vere dr. Adlešičeve, ki je poslala po radio poziv

in prošnjo vsem in vsakemu, da naj po svojih močeh pomaga lajšati bedo po načelu Onega, ki je rekel: »Karkoli ste storili komu izmed mojih najmlajših bratov, ste meni storili.«

Radio.

Kakor znano, zida Prosvetna zveza novo radio oddajno postajo v Ljubljani in Mariboru. Zidanje je že gotovo; obe poslopji čakata na montažo oddajnih aparatov, ki so naročene v Berlinu. Študijski in upravni prostori radijske postaje pa bodo nameščeni v »Lastnem domu«, ki ga gradi zadruga istega imena v Ljubljani na voglu Kolodvorske in Tavčarjeve ulice.

Za naše naročnice in bralke so posebno važne tele radijske ure: v petek zvečer ob šestih je ženska ura, v ponedeljek ob šestih zdravstvena ura, v torek ob 19.50 je enkrat gospodinjska posvetovalnica, drugič vzgojna posvetovalnica, za katero naj pošljejo žene, matere in dekleta svoja vprašanja na naslov: Radio Ljubljana, vzgojna posvetovalnica, Tyrševa c. 38. V sredah zvečer ob šestih je mladinska ura, za katero se morajo vse matere zanimati in zbrati svoje otroke pred sprejemnikom, da bodo v mladinski uri poslušali in sodelovali.

IZ NAŠIH KROGOV

ZAHVALA.

Zopet je izvršeno veliko delo našega naroda. Dosežen je popoln uspeh, saj smo izdatno obdarovali doslej 57 šol ob severni meji in v Halozah. K temu uspehu ste pripomogle s svojim prizadevanjem in nesebično požrtvovalnostjo tudi Ve, draga dekleta. Zato se Vam v imenu naših najmlajših ob meji najiskrenejše zahvaljujemo. Prosimo, da svojo požrtvovalno naklonjenost ohranite tudi v bodoče. Bog Vam povrni!

Bog in narod!

Slovenska straža v Mariboru.

NAŠI PREDOBRI »MAMICI«,
Č. S. LEONILI.

Ne moremo in ne smemo iti mimo tega, da bi tu na tem mestu ne izrekle kratko zahvalo. Saj kar bo zapisano in izgovorje-

no, bo vse še premalo storjeno za vse, kar ste nam Vi, č. s. Leonila, storili. — Ne bodo Te skromne besedice mogle odgovarjati Vaši materinski ljubeznivosti. Pa sprejmite, prosimo, to našo skromno zahvalo, kot znak globoke hvaležnosti Vaših »otrok«, ki še vedno žalujejo in bodo žalovali. Saj ste bila ena izmed onih, ki zna razumeti in doumeti dekleška srca, boreča se z mrzlo tujino. Da, bila ste nam v vlogi naših zlatih mamic, ki so daleč, daleč proč od nas. Zato ni čudno, če so zablestele solze v očeh, če je zaskelala bridkost v naših srcih ob Vašem slovesu.

Č. s. Leonila, sprejmite v imenu vseh Vaših »otrok« globoko zahvalo. Naj Vam Bog tisočero poplača ves trud, ki ste ga imeli z nami. Naj Vas On blagoslavlja tam daleč na skrajnem delu našega juga. Naše skrom-

ne molitve pa bodo Vas spremljale vse dneve življenja. — Z vso nezabno hvaležnostjo in globoko zahvalo želimo enako tudi Vam, predraga s. Helena.

To Vama žele z najpristrčnejšimi in globoko hvaležnimi pozdravi in novoletnimi voščili Vajini »otroci« zlasti pa Vajina Fatima.

čaj, na katerem je bilo nad 50 deklet. Tečaj je vodila telovadna učiteljica iz Ljubljane s. Dari Kocijanova. Izvedle smo 13 revizij po krožkih. Uspehe telovadnega dela v okrožju so pokazale okrožne telovadne tekme. Tekmovalo je 12 krožkov. Najboljše se je odrezal dekliški krožek v Št. Ilju v Slov. goricah, ki je dosegel I. mesto, ter pre-

Odbor mariborskega okrožja ZDK

MARIBORSKO DEKLIŠKO OKROŽJE

Ob začetku leta podajamo račun o našem delu, ki smo ga izvršile v preteklem poslovnem letu. Vkljub mnogim oviram, često tudi nerazumevanjem, smo storile vse, kar je bilo v naši moči, da dvignemo raven naših krožkov v vseh ozirih. S pogostimi obiski po krožkih smo spodbujale dekleta k živahnejšemu delu. Okrožje je zelo veliko, saj šteje 25 krožkov. Na novo smo ustanovile dekliški krožek pri Sv. Miklavžu na Dravskem polju, ustanavlja pa se nov krožek na severni meji v Svečini. Vršila sta se dva okrožna sveta. Prvi dne 25. februarja 1940, drugi pa dne 5. maja. S tem okrožnim svetom je bil združen tudi poslovni tečaj, na katerem smo seznanile odbornice krožkov s poslovanjem, ki je v našem okrožju zadovoljivo. Dne 3. novembra je okrožje priredilo telovadni te-

čaj, na katerem je bilo nad 50 deklet. Tečaj je vodila telovadna učiteljica iz Ljubljane s. Dari Kocijanova. Izvedle smo 13 revizij po krožkih. Uspehe telovadnega dela v okrožju so pokazale okrožne telovadne tekme. Tekmovalo je 12 krožkov. Najboljše se je odrezal dekliški krožek v Št. Ilju v Slov. goricah, ki je dosegel I. mesto, ter prejel lepo prehodno darilo okrožja. II. mesto pa si je priboril agilni dekliški krožek Maribor I., ki je tudi prejel prehodno darilo. Ostali krožki pa so prejeli lične diplome. Okrožje je za božič razveselilo 15 revnih otrok z božičnim darilom. Obmejne krožke, za katere še prav posebno skrbimo, smo podprle tudi gmotno, da bodo lažje vršili svoje važno vzgojno nalogo, ki je v obmejnih krajih še prav posebno važna. To je kratek pregled našega dela v minulem poslovnem letu. V novo leto pa gremo na delo še z večjo vnamo, saj bo letošnje leto namenjeno proslavi polnoletnosti našega mladega vladarja. Okrožje bo z vsemi svojimi krožki storilo svojo dolžnost v prosvetnem in telovadnem oziru. Naše geslo, katero nas bo tudi letos pri delu vodilo je: »V trudu in znoju polnem radosti, domu gradimo slavo in čast.«

DEKLIŠKI KROŽEK »POLZELA«
(Savinjska dolina.)

Pozdravljene, sestre! Dolgo se nismo oglasile v našem priljubljenem listu, akoravno ga vsak mesec z veseljem čitamo. Zato ste prav gotovo mislile, da naš krožek spi, ker pač ni bilo na tem mestu že dolgo nič slišati o našem prosvetnem delu. Toda temu ni tako.

V našem krožku poteka vsako leto hitreje in vsaka ura je živahnejša od druge. Pa kako bi tudi ne bila, saj po trudapolnem tedenskem delu si tudi želimo razvedrila in prelepe slovenske narodne pesmi.

Naš krožek šteje nad petdeset idealnih deklet, od katerih je trideset telovadkinj. Poleg prostih vaj vadimo tudi simbolične vaje. Vsako leto imamo skupno akademijo. Dolga zima nam daje prilik in časa za vse to. Tudi krasnih iger ne manjka na našem odru. Proslavile smo tudi praznik Kristusa Kralja in smo povabile starše in vse prijatelje. Predvajale smo dve simbolični vaji, Kristus mora kraljevati in Kraljevo znam'nje križ stoji.

Vsak mesec imamo redni sestanek s kakšno primerno in podučljivo igro ali deklamacijo. Vesele smo, ker nas v našem delokrogu navdušuje preč. g. duhovni vodja z lepimi govori, ki so pač potrebni za nas dekleta.

V programu imamo mnogo lepih načrtov za nadaljnje delo, samo Boga in Marijo prosimo za pomoč in ljubi mir, da bomo lahko v miru dvigale svojo organizacijo, pozneje pa svoj rod k soncu in svetlobi.

Vsem članicam deklinških krožkov in bralkam »Vigredi« od blizu in daleč kličemo prsrčen: Bog živi!

Jelen Fani, tajnica.

MARIBOR-BETNAVA — KA DEKLET

Katoliška akcija deklet, ki skrbi zlasti za notranje duševno življenje in ki hoče dati

dekletom na vprašanja, ki se tičejo deklinškega življenja, jasen, resničen odgovor, priredi:

a) *duhovne vaje*, in sicer:

od 8. I. 1941. — 12. I. 1941. in

od 15. I. 1941. — 19. I. 1941. v Celju

v Domu duhovnih vaj pri Sv. Jožefu. Druge duhovne vaje so že rezervirane za dekleta iz dekanije Slov. Konjice.

Za oskrbo prispeva udeleženka din 60.—, ostalo se krije iz »sklada duhovnih vaj«.

b) *tečaj o krščanskem zakonu, na Betnavi:*

1) za učiteljice od 2. — 4. jan. 1941,

2) za nameščanke od 4. — 6. jan. 1941,

3) splošno za dekleta od 22. I. — 25. I.

in od 29. I. — 1. II.

Oskrbnina din 50.—, ostalo kakor pri duhovnih vajah. Prijave je treba poslati najkasneje teden dni pred začetkom tečaja. Kot priporočilo za tečaje navajamo besede papeža Pija XI. iz okrožnice o krščanskem zakonu: »Zares, če se sodobni rušilci zakona na vso moč trudijo, da bi z govori, spisi, knjigami in knjižicami in na neštete druge načine zmešali duhove, pokvarili srca, osmešili zakonsko čistost, proslavili najsramotonejše grehe, si moramo mi, me na vso moč prizadevati... nasproti zmotam postaviti resnico.«

Resnico moramo poznati zlasti dekleta. Zato se hočemo udeležiti tečaja o krščanskem zakonu.

Tečaji so namenjeni vsakemu dekletu, ki je že dopolnilo vsaj 18 let.

Za duhovne vaje, kakor za tečaje najprinesejo dekleta s seboj: 2 rjuhi, brisačo in copate, oz. čevlje brez žrebljev.

Začetek duhovnih vaj je vedno prvi dan ob 18. uri, zaključek zadnji dan zjutraj.

Prijave, v katerih navedite svoj točen naslov, pošljite na Škofijsko matico KA deklet, Maribor-Betnava, najkasneje teden dni pred začetkom. — Povsod Boga po Mariji!
Milica Grafenauer

V NAŠIH DOMOVIH

O ljubem kruhu.

Pogovorimo se danes o ljubem kruhu, tem dragocenem božjem daru, za katerega naj se po naročilu našega Odrašenika vsak dan posebej priporočamo nebeškemu Očetu.

Da, ta ljubi kruhek! Kdo je v preteklih dneh sploh pomislil, da je to tak dar božji? Saj smo si lahko privoščile maslenih pogač in pletenih štruc ter vseh vrst rogljičev in zvirkov. Kruh je bil pa kar tako, za povrhu.

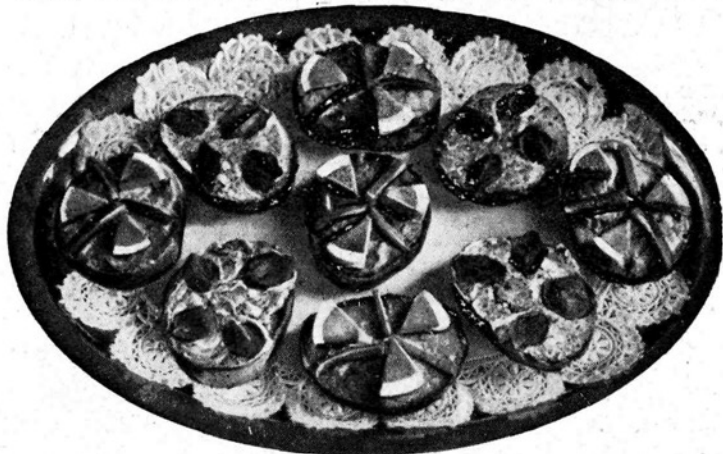
pa sam je bil trd in pust, moral je že biti namazan, da so otroci pa tudi odrasli radi segali po njem.

Danes je pa to čisto drugače, razmere časa in slaba letina je povzročila, da bo tudi pri nas pšenica odmerjena. Umen gospodar o pravem času ugotovi zaloge in si potem že kako razdeli, da bo shajal do nove žetve. Nekaj podobnega se je pri nas zgodilo po novem letu; žalibog nekoliko pozno, ko je bilo že marsikaj zamujeno, vendar se bo z mnogo dobre volje in s požrtvovalnim sodelovanjem vseh najhujše le še dalo preprečiti. Zato je vsako godrnjanje odveč. Posebno žene in gospodinje moramo v teh dneh posvetiti vse svoje moči modremu uravnavanju našega gospodinjstva in čim smotnejši podreditvi naših potreb zahtevam sodobnega gospodarstva.

Pšenične moke primanjkuje: za to se bo dodeljevala bela moka samo holnicam in sanatorijem, drugim pa le na izkazilo zdravnikarja. Tudi pšenična krušna moka se bo razdeljevala le v omejenem obsegu. Zato so pa zaenkrat še proste vse druge žitarice: koruza, rž, ajda, proso. Za peko kruha pride pri nas v poštev ržena in koruzna moka. Naše kmečke gospodinje so že davno pekly tak mešan ali kakor so rekly zmesen kruh, ki so ga vsi družinski člani radi in z zdravim tekom uživali. Drugače je v mestih. Tukaj se je za kruh rabila sama pšenica. Sedaj se bo tudi mestna in tržna gospodinja morala navaditi, da speče svoji družini dober zmesen kruh. Primešavala bo ali rženo ali koruzno moko ali pa vsake nekaj. Ker bo ta kruh težji, je dobro, da se vzame nekaj več kvasu, približno 1 dkg na kg moke. Ker

Češpljevi cmoki

Preprosto obloženi kruhki

zmesni kruh med shajanjem zelo odneha, je treba po eni uri shajanja testo ponovno pregnesti in dodati še malo moke. Tudi naj se koruzna moka prej popari, potem pa nekoliko ohladi in taka doda ostali moki.

Zmesen kruh je najbolj okusen drugi in tretji dan, potem pa postane trd in grenak, zato ne bo pekla varčna gospodinja prevelikih hlebov, temveč samo toliko, kolikor njeni domači res rabijo. To je tudi z gospodarskega stališča potrebno.

Linški polži

Dober dodatek krušni moki je tudi krompir. Kuhan in olupljen krompir se stlači s stiskačem za krompir ali zmelje z mesnim strojem in doda moki. Tudi pretlačen fižol lahko dodajamo krušni moki, le da je ta predrag in ga je še tako premalo. Tudi ajda letos pri nas ne pride v poštev, ker je bila preslaba letina. Je pa ajdov kruh zelo okusen in trpežen, drži se, če treba, cel teden, ne da bi postal pust in suh. To vedo posebno Korošci in Dolenjci, ki tak kruh zelo cenijo.

Daj nam danes naš vsakdanji kruh! Molimo četrto prošnjo očenaša zopet bolj pobožno in s premislekom. Za kruh naj prosimo in za vsak dan posebej naj prosimo, ne za pogače in ne za celo leto ali morda kar za celo življenje. Pa z zaupanjem prosimo in z dobro voljo, s pogumom, s pripravljenostjo na žrtev in odpoved, pa bo Bog, ki hrani ptice pod nebom in oblači cvetice na polju, tudi za nas poskrbel.

KUHARSKI ZAPISKI ZA FEBRUAR

Linški polži

Iz 35 dkg bele moke, 20 dkg surovega masla, 10 dkg sladkorja, 1 celega jajca, 1 rumenjaka, nekaj limonine lupinice, šče-

ca cimeta 2 jedilnih žlic mrzlega mleka hitro naredi gladko testo, ki naj počiva eno uro na hladnem. — Nato izvaljaj testo za nožev rob debelo in z obodom v premeru 6—8 cm izreži ploščice. Polovico jih položi na pomazano in z moko potreseno pekačo ter jih pomazi z beljakom. Iz ostankov testa zvij tanke kačice, ki jih spiralo položi na ostale, tudi z beljakom pomazane ploščice. — Ko si še spirale pomazala z beljakom, speci pecivo v precej vroči pe-

čici svetlorjavo. — Ohlajene ploščice pomazi z marmelado, položi nanje spirale ploščice, v pot spirale pa marmelado nabrizgaj. Vse dobro potresi s sladkorjem. — Če imaš še kaj testa, zvaljaj 20 cm dolge tanke kačice, ki jih zvij v preste. Položne jih pritisni, speci in potresi s sladkorjem.

Enostavno obloženi kruhki

125 g ostankov šunke, 125 g slanine, 1 jajce, (1 šalotka — po okusu). Mehko kuhano jajce in vse dodatke dvakrat premešljaj v mesnem strojčku. S to zmesjo namaži kruhke, ki jih še primerno okrasiš.

Češpljevi cmoki (obloženo sadje)

1 krožnik krompirja, 3 žlice moke, 1 jajce, sol. — Češplje osuši, nareži, odzemi koščice in nadevaj s sladkorjem. Testo razvaljaj, izreži v četverokote, v katere zavij češplje (ali drugo sadje). — Cmoke počasi kuhaj v slanem kropu, jih odcedi ter zabeli z drobtinicami. Potresi s cimetovim sladkorjem.

Nekaj za pustne dni.

Jej, pa letos, ko so tako slabi časi in pust, pa bobi in cvrtje! Le dajmo tudi letos!

Praznujmo praznike, kakor nam jih Bog pošilja, tudi pusta. Seveda zmerno in po pameti. Če se nam samim ne ljubi, pa pomislimo na druge. Tudi mi smo bili le enkrat mladi in naši otroci so tudi. Saj so tako dovolj prikrajšan na mladostne brezskrbnosti, ko slišijo dan na dan o vojnih grozotah in vidijo vsepovsod okoli sebe pomanjkanje in draginjo. Marsičemu se morajo odreči, kar smo sami smatrali za samoposebi umevno. Vrhu vsega pa gledajo vedno naš čedalje bolj zaskrbljeni obraz, poslušajo naše preskrbno računanje in preračunavanje, ki jim večkrat zagreni še te redke užitke. Pa tožimo, da mladina silj le ven, da nima nobenega smisla za dom. S tarnanjem ga ne bomo dosegli. Pa še mi odložimo za nekaj ur vse skrbi, pripravimo svojcem praznik, kolikor le moremo, nadenimo zadovoljen in vesel obraz, pa bomo videle, da tudi mladi znajo prav ceniti dom in domačnost in v naši dobri volji preje spoznajo našo požrtvovalno skrb kot v godrnjanju in zabavljanju.

Krofi.

Pripravi si $\frac{1}{2}$ kg segrete ostre moke, 3 dkg kvasu, 10 dkg presnega masla, 4 rumenjake, 4 dkg sladkorja, kavna žlička soli, lupino $\frac{1}{4}$ limone, 1 žlico ruma, približno $\frac{1}{4}$ l mlačnega mleka, $\frac{1}{4}$ kg marelične marmelade, 30 dkg masti in sladkor za posipavanje.

Zdrobi kvas in ga stopi v $\frac{1}{8}$ l mlačnega mleka, primešaj žličko sladkorja in toliko moke, da dobiš mehko testo ter postavi pokrito na toplo, da visoko vzide. Medtem vmešaj presno maslo, sladkor, sol, rumenjake in rum, da dobro naraste. Primešaj potem vzhajani kvas, pripravljeno moko in po potrebi še mlačnega mleka ter stopaj vsaj 20 minut, da se testo dobro loči od žlice in dela mehurčke. Testo naj bo bolj mehko, da morejo krofi lepo vziti in imajo potem bel robček, »krancelj« kakor pravijo. Testo naj pokrito počiva četrt ure. Potem ga razvaljaj za mezinec debelo in zreži polovico s krapovim obodcem, na drugi polovici pa samo zaznamuj kroge. V te zaznamovane kroge deni z žličico malo goste marelične marmelade, pokrij z zrezanimi krofi, ob krajeh dobro stisni in še enkrat obreži z nekoliko manjšim obodcem. Krofe zloži po-

tem na pomokano toplo desko, jih pokrij s toplim prtičem in pusti, da vzhajajo. Med vzhajanjem jih enkrat obrni. Dobro vzhajane krofe cvri na masti. Segrej v kozici za dva prsta visoko masti, to se pravi toliko, da krofi lahko plavajo. Mast naj bo toliko segreta, da začvrči, če pomočiš mokre vilice vanjo. Če je pretoplo, se krofi prehitro za-barvajo in ostanejo v sredini surovi. Krofe polagaj v mast z vrhnjo stranjo navzdol, kozico malo potresi, da plusne mast čez krofe, potem pa pokrij. Čez pet minut krofe obrni in odkrite ocvri še na drugi strani. Pobiraj jih s penovko in polagaj na pivnik ali večkrat preganjen časopisni papir, da se nekoliko odtečejo. Še tople potresi s sladkorjem, ki si mu primešala malo vanilije.

Krhki flancati.

V 30-35 dkg presejane moke vgneti 4 rumenjake, 2 del kisle smetane, 2 žlici ruma, prav malo soli in 4 dkg sladkorja. Testo dobro pregneti in parkrat prevaljaj kakor masleno testo ter ga pusti na hladnem vsaj pol ure počivati. Nato ga zvaljaj za nožev rob debelo in zreži na 10 cm široke in nekoliko daljše krpe, v katere napravi 4-6 zarez. Prepleti te zareze med seboj in ocvri flancate na ne prevroči masti. Še tople potresi s sladkorjem.

Sirovi krofki.

Naredi kvašček iz 2 dkg kvasu, žličke sladkorja, $\frac{1}{8}$ l mlačnega mleka in 10 dkg moke ter pokritega postavi na toplo, da vzide. Medtem vmešaj 20 dkg dobro odtečenega sirčka z 1 jajcem, 1 rumenjacom, 5 dkg sladkorja, 5 dkg stopljenega presnega masla ali masti, ščepcem soli in limonove lupinice. Dodaj vzhajani kvašček in 20 dkg moke. Dodaj še toplega mleka, da dobiš bolj krepko testo, dobro pregneti in postavi na toplo, da še enkrat tako visoko vzide. Stresi potem na pomokano desko, zvaljaj z rokami klobaso, zreži za pol jajca velike koščke in oblikuj lepe kroglice. Polagaj jih na desko in pokrite postavi na toplo, da vzhajajo. Ocvri jih v ne prevroči masti in potresi s sladkorjem.

Rižota iz ječmenčka.

30 dkg bolj grobega ječmenčka skuhaj v obilni slani vodi z 2 dkg suhih poprej

poparjenih gob. Potem vse skupaj odcedi. Na 8 dkg-4 žlicah olja prepraži pol sesekljan-
ne čebule, dodaj na kolesca zrezano safalado,
potem pa odcejeni ječmenček z gobami. Osoli še malo, opopraj, dodaj žlico paradiz-
nikove mezge in zalij po potrebi z odcejeno
ječmenčkovo juho. Jed naj bo sočna, vendar
ne tekoča. Za na mizo naloži zvrhano na
krožnik in potresi z naribanim sirom.

Krompirjev zvitek.

Zribaj ali zmelji na mesnem stroju $\frac{1}{2}$ kg
kuhanega, a mrzlega krompirja. Dodaj 10
dkg moke, za oreh masti, 1 jajce, in ščepec
soli ter zgneti v gladko testo. Posebej vmešaj
4 dkg presnega masla in 10 dkg zribanega
sira, malo soli, popra in sesekljanega drob-
njaka. Nazadnje primešaj še 1 jajce. Na
dobro pomokani deski zvaljaj krompirjevo
testo za dva noževa roba debelo in ga nama-
ži s tem nadevom. Potem testo zvij, položi
na namazano pekačo, namaži zvitek s stop-
ljeno mastjo in speci v dobro segreti pečici.
Še tople zreži na koščke in serviraj s para-
diznikovo omako.

Gospodinja vprašuje.

*M. C. Radi bi naredili dobro makovo
potico, pa ne veste kako.*

Na žalost sem Vaše vprašanje prepoznala
dobila, da bi Vam mogla že za božične po-
tice svetovati dober makov nadev. Jo boste
pa morda za pust poskusili ali pa za veliko-
noč. Mak moramo vedno premetati, predno
ga rabimo za nadev. Zmleti ga moramo zelo
fino, najbolje na kavnem mlinčku, da nobe-
no zrnce ne ostane celo. Napačno bi bilo, če
ga zmeljete na strojčku za drobljenje orehov,
nadev bi bil na ta način pust in suh, potica
pa neokusna. Mak moramo potem skuhati na
mleku lahko samega, lahko pa tudi z do-
datkom medu, limonove lupinice, rozin,
drobtinic ali pšeničnega zdroba itd. Poveda-
la Vam bom prav natančno: Vzemite $\frac{1}{4}$ kg
zmletega maka, 4 dkg sladkorja, za jajce
medu, 1 žlico ruma, 6 dkg rozin, 3 dkg
drobtin ali pšeničnega zdroba, ščepec cimeta
in $\frac{1}{4}$ l mrzlega mleka. Vse to dobro zme-
šajte, potem pa postavite na ogenj in pridno
mešajte, da prevre. Potem pokrito postavite
vstran, da se ohladi in šele malo mlačno
vporablajte. Če se pri tem nadev preveč
strdi, ga zrahljajte z malo mleka.

*Fr. Ž. Želite recept za lep čokoladen led
za torte in pecivo.*

Stopite na toplem 10 dkg čokolade z 5
dkg sladkorja in 2 bolj pičlima žlicama vo-
de, dodajte 3 dk presnega masla in kavno
žličko olja, ter mešajte na toplem, da se
vse lepo razpusti. Led ne sme zavreti, ker
se potem ne sveti. Če bi bil morda pregest
dolijte po kapljicah tople vode. Led potem
toliko shladite, predno ga rabite, da bo še
dobro mlačen. Zravajte ga po torti ali pe-
civu s toplim nožem. Suši se na zraku in ne
smete oblitno pecivo postavljati v pečico ali
na tople štedilnik.

*K. A. Poleti ste bili na počitnicah v Polja-
nah nad Škofjo Loko in tam so imeli izvr-
stne salame. Tudi vi bi radi take dobre sa-
lame, pa ste pozabili vprašati za recept.*

Ja, vidite, draga moja, to je pa malo težko.
Lahko vam postrežem z dobrim receptom za
domače salame, vendar ne vem, če bodo
prav takšne, kot si jih vi želite. Najbolje bi
pač bilo, da pišete na naslov vaših počitni-
ških gostiteljev, ki vam bodo gotovo radi
postregli z navodilom. Če pa to ni mogoče,
pa poskusite po našem receptu.

Zrežite na bolj debele koščke 5 kg puste-
ga svinjskega mesa. Glejte, da meso ne bo
od premlade živali, ker se tako preveč osuši.
Meso naj bo bolj pusto, tudi mu med re-
zanjem odstranite morebitne kite, kožice in
žile. Pravitako zrežite 2 kg govejega mesa,
kateremu tudi odstranite kožice. Dodajte $1\frac{1}{2}$
kg jedrnate slanine, prav od hrbita, ne kake
mehke trebušne. Taka je že dobra za kloba-
se, za salame mora biti pa le najboljša sla-
nina. Zmešajte vse z 20 dkg soli, 4 dkg slad-
korja, 2 zrni strtega česna, žlička popra,
če želite, lahko dodaste cel poper, in 1 dkg
solitra. Zdaj vse skupaj dvakrat premljite
z mesnim strojem z srednjimi luknjicami,
potem obdelujte zmes še z rokami kakor
testo, da se prav dobro sprime in premeša.
Tako obdelano naj potem stoji 24 ur na
hladnem. Zdaj zmes še enkrat dobro obde-
lajte z rokami in jo napolnite v čreva za
salame. Pazite, da boste zelo dobro natlačili,
salame večkrat prebodite z iglo in stisnite,
da odstranite vsak zračni mehurček, potem
jih zavežite na obeh koncih, pa tudi sicer
jih opletite z vrvico, kakor vidite to pri
ogrskih salamah, to pa zato, da imajo več
opore med sušenjem. Obesite jih najprej za

8 dni na zračen prostor, na preprih, da jih najprej zrak dobro osuši, potem jih obesite za 24 ur v dim. Nato jih zopet 14 dni sušite na zraku. Šele sedaj jih lahko shranite. Dobro je, če jih še povaljate v ajdovi moki. Shranjene morajo biti na suhem hladnem in zračnem prostoru.

Juvan Marjan:

KAKO VZGAJAMO NAGELJNE

Večinoma razmnožujemo nageljne s semeni, vse pa z grebenicami in potaknjenci. Nageljne sejemo, kot semena drugih cvetic, v plitve lončke, v lahko peščeno zemljo. Setev zalijemo s finim razpršilcem in jo pokrijemo s steklom. Ko seme vzkali, ga odkrijemo in senčimo pred žgočimi sončnimi žarki. Pikiramo takoj, ko razpre rastlinica prve listke, v svežo prst, ki smo ji primestali $\frac{1}{3}$ težke zemlje. Sedaj postavimo mlade prepikirančke v toplo gredo, jih senčimo in ob toplih dneh večkrat orosimo z mlačno vodo. Skrbeti pa moramo posebno za dober odtok vode, da rastlinam ne gnijejo koreninice. Ko nageljni dorasto in imajo 3—5 listov, jih po 15. aprilu sadimo ven na gredice.

Seme »šabo« nageljnov je precej drago, zato je prav, da ga sami pridelamo. Kot že večina ve, polnocvetni nageljni ne delajo semen, ampak le enojni. Zadnjim, t. j. enojnim, takoj ob času cvetenja, še preden dozore odstranimo prašnike (najbolje s pinceto) in preneseemo na brazdo plod polnjenih cvetov. Za materin cvet vzamemo enojne bele in rumene cvetove, ki so celorobi in velikolistni, plod pa jemljemo od polnjenih velikocvetnih nageljev, ki imajo cvetne liste narazane in živobarvane.

Tako umetno oplojene cvete zaznamujemo z volneno nitko in jih privežemo ob paličico. Ko odcveto porežemo semenskim glavicam cvetne tiste, da zavrhamo plesnobo in jih branimo pred preveliko močo ob trajnem deževju. Nekoliko pred dozoritvijo porežemo semenske glavnice, jih posušimo, zdrobimo in očistimo, seme pa shranimo v papirnate vrečice.

Tudi z grebenicami razmnožujemo nageljne. Ob dolgih mladih poganjkih napravimo podolgovate jamice in vanjo upognemo mladiko tako, da pride stebelce 1-2 cm v zemljo in gleda vršiček na drugi strani

navzgor iz zemlje. Stebelce zakopljemo in pritrdimo z dvema navzkriž stoječima klinčkoma ali z žično kljukico. Še bolj sigurno se vkorenini grebenica, če zarežemo mladiko tam, kjer pride v zemljo, od kolena navzgor v obliki jezička. Ko je mladika dobro vkoreninjena, jo odrežemo od matere rastline in jo vsadimo kot samostojno rastlino.

Potaknjence režemo na odevetelih pecljih ali pa vzamemo spodnje odganjke. Z ostrim nožem odrežemo kolikor mogoče gladko, potaknjence tik pod kolonom in mu odrežemo tudi spodnje liste. Nato ga vtaknemo v zabojček, v katerega položimo plast šotnega zdroba ali mahu in čistega rečnega peska tako, da je zabojček le do polovice napolnjen. Pri saditvi ne sme priti potaknjence do šotne plasti. Posodo s potaknjenci pokrijemo s steklom in jo postavimo v toplo gredo ali na okno. V začetku moramo večkrat potaknjence orositi z mlačno vodo, da ne ovenejo, tudi jih moramo ščititi pred žgočim soncem.

Ukoreninjene potaknjence sadimo v zemljo, ki je sestavljena iz dveh delov težke travniške in enega dela lahke humozne zemlje mešane z mivko. Po nekaj tednih, ko prerasto koreninice zemeljsko grudo, rastlinice presadimo v večje lonce in ker delajo mladi poganjki le en vrh, ga odščipnemo, da se rastlinica okrepi in zgrmiči.

Nageljni ljubijo sončno lego, le paziti moramo, da v lonce sajenim nageljnom ne segrejejo sončni žarki preveč korenin, kajti te so silno občutljive proti preveliki toploti.

Lonce zalivamo po potrebi, enkrat tedensko pa gnojimo z razredčeno gnojnico. Ako se pojavi na listih rja, porežemo napadene dele in jih sežgemo, rastlino pa presadimo v težjo prst. Ako pa je rastlina nezdrave bele barve, jo moramo presaditi v zemljo, ki smo ji dodali več mivke in rahle vrtnne prsti.

Juvan Marjan:

DOMAČA LEKARNA

V starih časih so imeli po vaseh in manjših krajih ljudi, navadno so bile to starejše žene, na katere so se obračali vsi prebivalci po nasvet in pomoč pri raznih boleznih in nesrečah. Te so imele doma večjo ali manjšo lekarno, ki je vsebovala poleg obvezil-

mega materiala tudi različne čaje in maže prirejane iz zdravilnih zeli. Te ženice so pomrle, mlajši svet pa ni znal več zdraviti z zdravilnimi zelmi. Tudi prejšnja zdravniška generacija je v glavnem odklonila rastlinske droge in zdravila ljudi le z umetnimi, sintetično napravljenimi zdravili. Sedaj pa zopet opažamo, kako se mlajši zdravniki in razne znanstvene zdravniške revije zavzemajo za naravno zdravljenje potom zdravilnih zeli. Zato je pravilno, da se tudi naša dekleta pouče o moči zdravilnih rož, njih pripravljanjem in shranjevanjem. Saj je pred vsem žena poklicana, da izkazuje usmiljenje in lajša telesne bolečine. Z zdravilnimi rožami in raznimi izdelki iz njih zdravimo brez števila bolezní in najčesče z odličnim uspehom. Dostikrat smo že slišali, da tam, kjer ni pomagalo nobeno umetno napravljeno zdravilo več, so pomagale rože. Pripominjam pa, da naj laik (nezdravnik) zdravi le kronične (dolgotrajne) bolezni, nikakor pa ne akutnih (hitro nastopajočih). Pri teh kljiči vedno zdravnika, s katerim se posvetuj, katere zdravilne zeli so primerne za to bolezen. Tudi pri hujših kroničnih boleznih je prav, da vemo za zdravnikovo mnenje. Da pa bomo lahko priskočili bolniku na pomoč, moramo imeti pravilno urejeno domačo lekarnico, vedeti, kako se nekatere rože kuhajo, katere bolezni zdravijo in obvladati prvo pomoč. O prvi pomoči je »Vigred« prinesla že mnogo člankov, danes pa se pomenimo o pravilno urejeni domači lekarni, ki je lahko ponos vsakega dekleta in žene, in ki nudi tudi zdravniku dovolj sredstev za prvo pomoč.

Za domačo lekarno naj bi imeli posebno omarico ali vsaj določen prostor v omarici. Tudi v zid vdelane omarice ali police so zelo praktične za shranjevanje zdravil in drugih pripomočkov. Potrebno je le, da je prostor suh in da se zaklene, ali vsaj do-

bro zapre. Prostor za domačo lekarno mora imeti vsaj 5 polic in sicer dve ožji, dve širši in eno veliko.

V domačo lekarno spadajo predmeti za prvo pomoč: alkohol, lizol, kreozol, jod, kemično čisti bencin, sterilna voda (aqua destilata), gaza, očiščena in sterilna vata, povoji, obveze, nekaj triogelnih rut in mehkih platnenih krp za obvezovanje, obliž (leuko), toplomer za merjenje telesne toplote, termometer za kopelj, par pincet, igel ter škarje, ki se rabijo samo za rezanje obvezilnega materiala.

Poleg teh pripomočkov rabimo tudi nekaj navadnejših zdravil: vazelin, cinkovo mazilo, bromove pilule proti nespečnosti, baldrijanove kapljice za pomiritev, burove tablete ali svinčeno vodo za obkladke pri oteklinah, praške proti glavobolu in za potenje. V steklenicah hranimo Hofmanove kapljice proti slabostim, salicilov špirit za odpravljanje kožnih zajedalcev in salmijak proti piku mrčesa.

V domači lekarni tudi ne sme manjkati cinkov prah in dermatolov puder za sušenje ran.

V večji polici hranimo razne čaje: lipov čaj za potenje, prehlad in kašelj, žajbelj za izpiranje ust in zob, kamilice proti krčem v želodcu, taužentrože, bezgov cvet, kolmež, lapuh, pelin, rman in špajka. Vse čaje hranimo v papirnatih ali celofanastih vrečicah z napisom. *Brez napisa ne spravljajmo ničesar v domačo lekarno!* Pametno je, da nosi zavojček poleg napisa tudi besedilo, v kakšnih slučajih se dotično zdravilo jemlje in kako ga pripravimo.

Vsega, kar imamo v lekarnici, se smemo dotikati le s čistimi in dobro umitimi rokami. Sterilne vate, obliže in povoje pa jemljemo s pincetami, ki jih poprej namočimo v čistem alkoholu.

ZA PRIDNE ROKE

KROJA PRILOGA

Št. 1. — *Športna pletena bluza iz ostan-
kov volne.* — (125 g modre in 125 g rde-
če finejše volne.)

Za levi sprednji del nasuj z modro volno 76 petelj in pleti 2 desni, 2 levi pt. Na

koncu 16., 22., 28., 34., 40. in 46. vrste snemi po 1 petljo, v 56. vrsti in še 8krat v vsaki sledeči deveti vrsti pa dojemaj zopet po 1 petljo. — Za izrez rokava odverži v 145. vr. prvih 8 petelj, v začetku sledečih 5 vrst pa snemi po 1 petljo. — Za prsni že-

pek v 155. vrsti odveriži 18.—39. petljo, v naslednji vrsti pa nasnuj novih 22 petelj. — Za vratni iz... v začetku 196. vrste odveriži prvih 16 petelj in nato v naslednjih 13. vrstah snemaj po 1 petljo. — Ramo posnameš v začetku 213., 215. in 217. vrste na ta način, da v teh vrstah odverižiš po 9 petelj, v 219. vrsti pa še ostale.

Desni sprednji del pleti v obratnem redu, v sprednji rob napravi 7 gumbnic. Za prvo gumbnico odveriži v 9. vrsti 5.—9. petljo, v sledeči vrsti pa nasnuj 5 novi petelj. Ostale gumbnice sledijo po vsaki 28. vrsti. Desni spred. del je brez prsnega žepka, v 45. vrsti pa odveriži 26.—51. petljo v višini pasu

za večji žep. V sledeči vrsti nasnuj 26 novih petelj.

Za *hrbet* nasnuj z rdečo volno 128 petelj, ob straneh snemaj in dojemaj kot pri sprednjih delih. — Za *rokavni izrez* odveriži v 145. in 146. vrsti prve 3 petlje, v naslednjih desetih vrstah pa še po 1 petljo. — Do višine ram pleti čez 118 petelj dalje, jih posnemi, kot pri spred. delih, ostale petlje odveriži za ovratni izrez.

Za *rokav* nasnuj 104 petlje z rdečo volno. V začetku in na koncu 25. vrste in še 7 krat v vsaki sledeči 6. vrsti, dojemaj po 1 petljo. — Od 73. vrste dalje snemi v dveh vrstah zaporedoma po eno petljo, nato pa v vsaki 3. vrsti na obeh straneh, da ostane 50 petelj, ki jih odveriži.

Za *ovratnik* nasnuj 124 petelj z modro volno in pleti vedno same desne. V začetku in na koncu 3. vrste in nato v vsaki sledeči 4. vrsti snemaj po 1 petljo. Odveriži v 43. vrsti.

Za *pašček* nasnuj z modro volno 12 petelj ter pleti 162 vrst same desne. — Dele sešij skupaj. Ovratnik obkvačakaj z eno vrsto modrih in eno vrsto rdečih gostih petelj, rokava z eno vrsto rdečih, eno vrsto modrih gostih petelj. — Sprednje robove bluze obkvačakaj z 1 vr. modrih gostih petelj, na levi rob prišij rdeče gumbe. — V vsak žepni izrez prišij patentno (rdečo) zadrgo. — Za notranja žepa vzemi blaga ali pa nasnuj z modro volno 22, oziroma 26 petelj in pleti 30 vrst same desne. To prišij na levo stran pat. zadrge.

Št. 2. — *Pulover iz blaga in pletenine.* — Najprej prireži blago z dodatkom za šive, nato pripletj pletenino: 4 desne, 4 leve pt. Blago obkvačakaj z gostimi petljami, ki so ločene med seboj z eno verižno. Pri tem zaradi blago približno 6 mm in so goste petlje tako globoke. Goste pt. in verižne naberi na pletilke. V začetku 8. in 9. vrste odveriži za izrez rokavov i. t. d. (gl. sliko!) Ko izgotoviš pletenje, vezi na vse robove blaga zanke obode (med dve gosti petlji). Vratni izrez obkvačakaj: 1. vr. goste pt., 2. vr. 4 verižne, 1 g. pt. v 4. gosto i. t. d., — 3. vrsta: 4 g. pt. v verižne, 1 g. pt. v naslednjo g. pt. i. t. d. — Skozi luknjice povleci 1 m svilene vrvice. — Za blago vezi poljubne motive.

Št. 3. — *Kako obnoviš stare nogavice.*

a in *b* = vstavljeni podplati,

c = vstavljeno stopalo,

d in *d1* = vstavljen ročno pleten podplat.

d2 = nit za pletenje iz starih tankih nogavic (fino nit trdo zavij na klopčič.)

d3 = za pletenje vzemi 4–6 kratno nit, ki jo iz več klopčičev naviješ v en klopčič.

Kroji za *a*, *b* in *c* so na prilogi.

e in *e1* = praktično pletene nogavice.

Št. 4. — *Kvačkani podstavki* iz ostankov volne. — Rabimo debelo kvačko in debelo vložno nit (volno), preko katere kvačkaj goste petlje v spiralah. Ker so podstavki dvobarvni, pelji nit, ki je ne rabiš, obenem z vložno volno dalje i. t. d. — *Vzorci* so na prilogi.

Št. 5. — *Šivalna potrebščina* iz pikčaste-ga povoščenega sukna in karirastega katuna. — *Kroj na prilogi.*

Št. 6. — *Praktično šivalno stojalce.* — Vsak valček ima zgoraj luknjico, skozi katero pelje nit, spredaj v rezalu je britvica za rezanje niti, zadaj pa ima stojalce blazino za igle.

POPIS K PRILOGI »VIGREDI« ŠT. 2.

Št. 1 - *a*, *b*, *c*, *d1*, *e*, *f1*, *g1*, *h1*, - *Kvačkan prt* iz poljubnega materiala (ali ostankov) Prt kvačkaj večbarvno. Risba nazorno kaže potek dela in kako kvačkaj razne oblike. Velikost prta zavisi od debeline niti.

Št. 2 in 3 - *Vzorca* za torbice za servijete (ali prte) v naravni velikosti. Na finejšje platno izvezi vse polno s križci s svetlomodro biserno prejšico C C št. 8, nato obrobne proge v črtah, s črno prejšico pa obrobi notranje oblike (ob belini). Poklopec zaradi z ažurjem, na spodnjih vogalih naredi s prejšico nekaj resic, zvezanih skupaj, za okras.

Št. 4. - *Priprosti a elegantni prt* v premeru 65 cm lično izvezi z biserno prejšico D M C št. 5 na debelejšje platno z zaučnim vbodom, trikote pa izpolni, kot kaže risba.

Št. 5 - *5 a*, *5 A*, *5 b*, *5 c*, *5 C* — *Kroji* za obnovitev starih nogavic. Glej slike v »Vigredi«; *kroj 5 a* = podplat, *5 A* = peta (za sl. 3 a) -, *kroj 5 b* = podplat (za sl. 3 b) —, *kroj 5 c* = podplat in peta, *5 C* = nartni dell (za 3 e). — Nove dele urežemo iz dolžin drugega dobro ohranjenega para nogavic iste barve. (»Vigred« sl. a 1): - Iz

mako nogavic režemo nove dele *enojno*, iz *svilenih* pa vedno *dvojno*. Da se pletenina ne premika pri rezanju, prešijemo prej dolžine (pri svilenih) s strojem ali ročno. Šivanka v stroju mora biti zelo fina, vbodi pa kratki, da ne utrpi pletenina na steznosti. - Vse urezane dele pa prišij k nogavici, *ročno* s primerno svilo. Dele združi pri označenih številkah.

Št. - *Aplikacijska vezenina za perilo*. S kopornim papirjem varno prenesi risbo na prirezano perilo, liste in cvete pa še enkrat na male delce blaga v označenih barvah. Z malim dodatkom jih izreži, priprni na perilo in prišij s svileno nitko iste barve, izmenjaje; prečni obod od desne v levo, čez njega strojni vbod, nato še kratki vbod navpično, ki prične pri izhodu prečnega vboda (gl. 6 a). Z ostrimi škarjicami pazno odreži blago tik ob vbodih. Tako izdelani cvet za cvetom, z obrobnim vbodom pa izvezi žile. Materijal: blesteča in motna svila v barvah; 1 = bela, 2 = svetlo rumena, 3 = svetlomodra, 4 = rožnata, 5 = svetlovijoličasta, 6 = mandljevo zelena, za vezenje šivalna svila istih barv. Perilo je iz svetlomodre blesteče pralne svile.

Št. 7 - Kroj za šivalno potrebščino. Odreži ga 1 x iz povoščenega sukna in 1 x iz karisanega katuna brez dodatka za šive. Žep A dvakrat, žep B enkrat z dodatkom. Na zadnjo četrtino prišij kujvžico za igle (8 x 5 cm). Srednja proga je dolga 30 cm, široka 1.5 cm. Oba dela obrobli z rdečim 1 cm širokim trakom. V vsako četrtino uvezi luknjico in združi dve nasprotni četrtini z dvoj-

DRUŽINSKA KRONIKA

Na razpis »Vigredi« za čim boljše sestavo družinske kronike, za kar so pripravljene lepe nagrade (500.— din, 300.— din, 200.— din), je uredništvo že prejelo nekaj poskusov. Vendar mora sporočiti, da sestavljalke niso pravilno zadele. Kronika in zlasti še družinska kronika, ni povest; tudi ni poetično pripovedovanje dogodkov, pri čemer ima domišljija glavno vlogo; tudi ne čustveno in solzavo naštevanje najbolj neverjetnih dogodivščin. Za kroniko kake družine je treba iz preteklosti vzeti take dogodke, ki so pomagali razpletati družinsko skupnost, sožitje družinskih članov, njihovo blagostanje ali propadanje, srečo ali

nesrečo. Izmisлити se tu ne da mnogo; potrebni so za to resnični dogodki in podatki, ki jih hrani družinsko ustno izročilo (ded, babica, stari stric, stara teta), ali družinski zapiski. Obrniti se je treba tudi še na soseščino in tudi na kronike v župniji in občini. — Preberite ponovno razpis v 12. štev. 1940 in pogumno na delo!

Dobre knjige.

Konzorcij »Za resnico« je izdal prevod angleške in nemške izdaje zelo potrebne knjižice Mednarodne zveze proti III. internacionali, ki ji je naslov »Rdeče mreže.« Založništvo za resnico poznamo že od tedaj, ko je lansko leto izdajala kot prilogo našim katoliškim listom brošure, v katerih je razkrivala početje boljševizma in njegovega dela v Rusiji in povsod, kjer je prišel do moči. Te brošure so odpirale oči. V letošnji izdaji »Rdeče mreže« pa je komunistično zlo osvetljeno od vseh strani. Silna moč dokazov, ki je zbrana v nad 200 strani močni knjižici, bo odprla oči vsem tistim, ki so morebiti doslej še zagovarjali komunistično propagando, češ, saj pri nas ni tako hudo. Posebno pa bo za naše izobraženstvo močna pobuda, da se bodo znali ubraniti vsiljivosti komunističnih propagatorjev, ki se povsod vsiljujejo; napravila jih bo čuječe za vse ne navadne poti, ki se jih komunistem poslužuje, da se vtihotapi tudi tja, kjer ga najmanj pričakujemo.: Knjižica se naroča pri konzorciju »Za resnico«, Pred škofijo I / II. in stane din 20.—.

Starejši ženski samostani v Sloveniji. Dr. Melita Pivec-Stele. Kot ponatis iz »Kronike« št. 3 — 1940 je izšel ta zgodovinski odlomek izpod peresa naše pridne — res čebelice — dr. Melite Pivec-Stele. Omejila se je na starejše samostane: benediktink, dominikank, klaris, elizabetink, celestink, uršulink, karmeličank, magdalenk, da njihovi samostani: Velesovo, Studenice, Marenberg, Mekinje, Škofja Loka, Ljubljana, Gorica, Celovec i. dr. kar za žive pred bralcem. Razprava je opremljena tudi z zadevnimi slikami, kar branje še bolj poživlji. Na koncu je seznam obširne literature, ki jo je pisateljica predelala, preden je spisala ta zgodovinski pregled; z njim smo prejeli lep donos k zgodovini ženskega kulturnega dela.

TOPLO VODO V GOSPODINJSTVU

Vam daje vsak čas v dovoljni meri
**električen ogrevalnik
(bojler)**

Nizka nočna tarifa za toplotne svrhe Vam omogoča uporabo za kopalnice in kuhinje. Cena nočnemu toku je za kilovatno uro le 60 para. Zahtevajte pri Mestni elektrarni poseben števec za nočni tok. V gospodinjske svrhe Vam tudi nudimo cenejši tok in sicer po din 1.50 za kwh pri zajamčenem odjemu.

**MESTNA ELEKTRARNA
LJUBLJANSKA**

Ravnateljstvo Krekov trg 10/4 — Prodajalna Mestni trg 3

Ako gre za zavarovanje pride v poštev le
Vzajemna zavarovalnica
LJUBLJANA • Miklošičeva 19

1. požar, vlom, nezgode, jamstvo, kasko, steklo, zvonovi; 2. doživetje, smrt; rente in dote v vseh možnostih; posmrtninsko zavarovanje »KARITAS«. Zavarujte sebe in svoje imetje vedno pri naši domači slovenski zavarovalnici.

LJUDSKA POSOJILNICA V LJUBLJANI

z. z neom. j. Ljubljana, Miklošičeva cesta 6,
v lastni palači nasproti hotela „Union“
obrestuje hranilne vloge najugodneje.

**Novе in stare vloge, ki so v celoti vsak čas razpoložljive,
obrestuje po 4⁰%, proti odpovedi do 5⁰%**